

SAYI

67

TÜRK-İŞ

İNSANCA
YAŞAMAK
HAKKIMIZ



Devle
çalışanlar
yaptıkla
işe uygu
ve insanlı
haysiyetin
yaraşır b
yaşay
seviye
sağlamaların
elveriş
adaletli b
ücret etk
etmele
için gerek
tedbirleri alı

Anayasa
Madde 4

TEDBİR
ASGAR
ÜCRET

TÜRKİYE
İŞÇİ
SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

Türk-İş

AYLIK DERGİ

EYLÜL
1968
YIL : 5
SAYI : 67

FİATİ : 250 Krş.
BİR YILLIK
ABONE : 25.00 TL.

Türk-İş adına sahibi
SEYFİ DEMİRSOY

Yazı İşleri Müdürü
ÜLKÜ ARMAN

Fotoğraflar
Şehir Fotoğraf Ajansı
ADNAN HASKOKAR

Adres :
Türk-İş Genel
Merkezi
Tuna Caddesi
ANKARA
Telefon : 17 91 35

Türk-İş Dergisi Basın Ahlâk Yasasına
uyar.

Türk-İş Basın ve Halkla Münasebetler
Merkezi tarafından hazırlanan Türk-İş
Dergisinin bu sayısı, Ankarada Bilgi
Basımevi'nde dizilmiş, tertiplenmiş ve
basılmış; kilişeler, Tarih Kurumu Kli-
ehanesinde yapılmıştır.

SUNUŞ

Saygıdeğer
Türk-İş okuru,

Geçtiğimiz ay içinde çalışma hayatımızı ilgilendiren iki önemli toplantı yapıldı. Bunlardan biri, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu «ICFTU» ile Türk-İş'in ortaklaşa düzenlediği «Genç İşçi Liderleri» semineri, diğeri de, sık sık tekrarlanan Bakanlar-Sendikacılar toplantısı...

26 Eylül günü yapılan Bakanlar-Sendikacılar toplantısında, işçi sorunları üzerinde uzun görüşmeler oldu ve bazı maddeler de ortak bir görüşe varıldı. Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy'un dediği gibi, işçi liderlerinin Bakanlarla yaptıkları bu toplantılarda yararlı sonuçlar elde edildi, toplantıdan sonra yayınlanan bildiride, ele alınan konular ve varılan kararlar kamuoyuna duyuruldu. Bu sayımızda, Bakanlar-Sendikacılar toplantısındaki görüşmeleri etraflı şekilde okuyabilirsiniz.

★

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile Türk-İş'in düzenlediği «Genç İşçi Liderleri» semineri ise başarılı geçti. On gün devam eden seminerde, Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy yaptığı açış konuşmasında, Türk işçi Hareketinin tarihi ve bugünkü durumu hakkında geniş bilgi vererek 18 ülkedeki 31 genç işçi liderini aydınlattı. Seminere Başbakan Süleyman Demirel de bir başarı telgrafı gönderdi ve Türk-İş'in hür dünya sendikacılık hareketi içindeki önemli yerinden gururla bahsetti. Genç işçiler ve gençlik sorunlarının enine boyuna tartışıldığı seminerde Alman İşçi Sendikaları Konfederasyonu «DGB» Başkan Vekili Günter Stephan bir konuşma yaparak, Avrupa gençliğinin bunalımının gördüğü klasik terbiye sonucu meydana geldiğini söyledi. Seminerde Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem de bir konuşma yaptı. İş sahifelerimizde seminer çalışmalarına geniş şekilde yer verilmiştir.

★

Bu sayımızda, son günlerin aktüel konusu olan «Asgari ücret» hakkında da bir inceleme yazısı bulacaksınız. Asgari Ücret Tesbit Komisyonunun aralıksız yaptığı toplantılar henüz bir sonuç vermedi ve işveren çevreleri de asgari ücretin tesbitinde gerekli hassasiyeti göstermekten uzak bir görüşe saplandı. İşçinin insan haysiyetine yaraşır bir ücret almasını sağlama çabası, çelişik görüşler içinde yoğun bir safhaya girdi.

★

İş sahifelerimizde; bir ayın çeşitli olayları, Ekonomi Bültenimizde «Kadın İşçiler» sorunu, dış olaylarda İngiliz İşçi Sendikaları Konfederasyonu «TUC»un 100 ncü kongresinde ele alınan konular ve kongreye katılan Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy'un konuşması ile diğer ülkelerdeki sendikal haberler yer aldı.

Saygılarımızla

Anayasaya saygı duyuluyorsa

Son zamanların kamuoyunda ilgi uyandıran konuları arasında, asgari ücret tartışmaları önemli bir yer almıştır.

Konu sadece işçi ve işverenleri değil, bir yandan Anayasa gereklerinin yerine getirilmesi, öbür yandan kalkınmanın ana şartı olan sosyal adaletin sağlanması için en önemli etkenlerden biri olması yüzünden toplumumuza doğrudan doğruya ilgilendirmektedir.

Bu tartışmalar sırasında belirlenen gerçek odur ki, kamuoyu, işçilerin görüşlerini benimsemiş, buna karşı da işverenlerin savunmalarını reddetmiştir. İşverenlerin ileri sürdükleri bazı iddialar, örneğin, «işçi pahalı besin maddeleri yemesin» cinsinden çıkışlar ise, sadece reddedilmekle kalmamış, herkes ve hattâ aklı başında işverenler tarafından, en hafif tabiriyle, kınanmıştır.

ASGARİ ÜCRET ANLAYIŞI

Şüphesiz asgari ücret konusunda çıkan tartışmaların asıl nedeni, asgari ücretin tanımlanmasında, asgari ücret anlayışında görüş birliğine varılmamasıdır.

İşçilerin asgari ücret anlayışı açık ve seçik bir şekilde açıklanmıştır. Buna göre, işçiler, asgari ücreti bir sosyal ücret saymakta, buna kutsal ücret adı vermektedir. Bu ücretin belirlenmesinde göz önüne alınması gereken tek ilke, işçi ve ailesini insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesinde yaşatmak için gerekli en az ücretin saptanması gereğidir. Bu saptanmanın nasıl yapılacağı ise, İş Kanununda olsun, bu kanuna ilişkin yönetmelikte olsun belirtilmiştir. İşçinin yaşayıp, çalışabilmesi için gerekli asgari gıda, mesken, giyim, sağlık, aydınlatma, taşıt, kültürel ve eğlenme gibi masraflar hesaplanacak ve bu, asgari ücreti verecektir. Masrafların hesaplanması ise, bilimsel yolla yapılmalıdır. İşçi ve ailesinin yaşaması için gerekli kaloriyi verecek yiyecek maddeleri, taşıdıkları, bir insan hayatı için şart olan besin türleri (protein, glikoz, nişasta vs.) de dikkate alınarak, uzmanlar tarafından saptanacak ve perakende eşya fiyatları ile rakamlaştırılacaktır. Aynı şekilde, giyim, sağlık, taşıt, kültürel ve eğlenme gibi masraflar cari fiyatlarla hesaplanacaktır. Bunun içine, işçi çocuğunun okul masraflarından, işçi

eşinin manto masrafına kadar, gerekli herşey asgari ölçüde girmektedir.

YÜZ AĞARTMAYACAK BİR DURUM

Bu noktada bu çeşit masrafların objektif ölçüleri olmadığı, herkese ve her anlayışa göre değişebileceği ileri sürülebilir. Oysa, konu, «insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi» açısından ve iyi niyetle ele alınacak olursa, bütün anlayışların bir noktada birleşmemesi için sebep yoktur. Örneğin, hangi anlayışta olursanız olunuz bir işçi ailesine, haftada bir, bırakın haftada bir'i on beş günde bir sinemaya gitmeyi çok göremezsiniz ve asgari ücreti belirlerken, eğlence masrafı hizasına yazarsınız. Yok anlayışınız, «işçi de sinemaya gitmeyiversin» yönünden ise, sizin için verilecek hüküm, anayasamızın getirdiği ilkelerden habersiz olduğunuz, sosyal adalet anlayışından nasibiniz olmadığı ve kendi kuyunuzu kazacak kadar dar görüşlü olduğunuzdur. Bu durumda ise, bu ters anlayışınızla, topluma zarar vereceğinizi aklı başında, biraz dünya görüşü olan herkes rahatlıkla anlayacak ve sizi topluma zarar vermeyecek bir duruma getirmek bir yurt görevi olacaktır.

İŞVERENLER GÖRÜŞLERİNİ AÇIKLIYAMIYOR

İşçilerin asgari ücret anlayışı, bütün hür ülkelerde benimsenen çağımızın görüşlerinden farklı değildir. Buna karşı işverenlerin asgari ücret anlayışı hala açıklığa kavuşmamıştır. Üstü kapalı sözlerle, işçiye medeni bir hayat için gerekli herşeyi çok gören bir anlayışın savunmasını yapma çabası içinde çırpınmakta, «kalkınma», «verim artışı» gibi laflarla, kendilerini haklı çıkarmaya uğraşmaktadırlar. Oysa ne sosyal adaleti sağlamayan bir kalkınmaya gerçek anlamda kalkınma, ne de işçinin asgari geçimini sağlamadan verim artırmaya imkân vardır. Asgari ücret anlayışı, işçinin geçinmesi için gerekli paranın saptanması dışında, bütün teklifleri elinin tersiyle bir kenara iter.

İşçileri insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesine kavuşturma yolunda en önemli adımı teşkil edecek olan adil bir asgari ücret tesbit edilmedikçe, Türkiye'de ne devletin üzerine düşen görevleri yaptığından, ne de Anayasa'ya saygı duyulduğundan söz etmek imkânsızdır.

İŞÇİ SORUNLARININ ELE ALINDIĞI



Türk-İş İcra Kurulu üyeleri ve işçi temsilcileri, Bakanlar - Sendikacılar toplantısında..

Bakanlar Sendikacılar ortak toplantısı yapıldı

Çeşitli işçi sorunlarını görüşmek üzere Bakanlarla Sendikacılar arasında yapılagelen toplantılardan sonuncusu 26 Eylülde olmuştur.

Sosyal Sigortalar Kurumu salonunda yapılan toplantıya, Hükümet adına Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, Devlet Bakanları Seyfi Öztürk ve Sadık Tekin Müftüoğlu, Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu, Ulaştırma Bakanı Saadettin Bilgiç, Tarım Bakanı Bahri Dağdaş, Sanayi Bakanı Mehmet Turgut, Gümrük ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin ve Köy İşleri Bakanı Turgut Tokar ile Türk-İş İcra ve Yönetim Kurulu üyeleri ile diğer Sendika ve Federasyon temsilcileri katılmışlardır.

Toplantıyı Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem açmış, 1967 yılı içinde çıkarılan çalışma hayatımızla ilgili kanunlar hakkında bilgi vererek, 931 sayılı İş Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra 24 tüzük ve 8 yönetmeliğin hazırlandığını, 275 sayılı kanun tasarısının, işçi ve işveren konfederasyonlarının görüşleri alındıktan sonra son şeklini aldığını ve önümüzdeki günlerde metnin kamuya açıklanacağını söylemiştir. Bakan bu devre içinde de, Sosyal Sigortalar için yapılan şikâyetleri giderici 506 sayılı kanunun, emekli işçi maaşlarını arttıracak kanunun ve yine emekli işçilerin Sosyal Sigorta hastahanelerinde yararlanmalarını öngören kanunun çıkarılma-

sına çalışılacağını belirtmiştir.

Bakanın konuşmasından sonra sendikacılar adına ilk sözü Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy almış ve Bakanlarla sendikacılar arasındaki toplantıların gelenek halini aldığını, bu görüşmelerden olumlu sonuçlar elde edildiğini, Türk-İş'in bu toplantılara önem verdiğini söylemiştir.

TOPLU İŞ SÖZLEŞMENİN YAPILMASI VE UYGULANMA- SINDA HÜKÜMETİN TUTUMU

Toplu iş sözleşmelerinin akdedilmesi ve uygulanmasında hükümetin tutumu

hakkındaki gündemin birinci maddesi üzerinde Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç konuşmuş, toplu sözleşme düzenine girildikten bu yana, işçi kuruluşlarının elde ettiği haklarla birlikte büyük sorumluluklar da yüklendiklerini, ancak aynı sorumluluklara hükümetin de sahip olduğunu belirtmiş ve şöyle demiştir:

«Hükümetlerin toplu sözleşme düzeninde büyük bir görevi olmayabilir. Ancak, iktisaden gelişmekte olan ülkelerde ve hele plân fikrine inanmış ülkelerde durum değişik bir şekil almakta hakkın özüne dokunulmadan bazı sorumluluklar yüklenilmektedir. Biz bu riski, haklarımıza dokunulmadan kabul ediyoruz. Batıda böyle bir müdahale kabul edilmez, hele plan fikrine sendikalar hiç itibar etmezler. Ama biz değişik şartlar altında olan bir ülkeyiz. Hükümetler bugüne kadar genel bir ücret politikası uygulamamışlardır. Genellikle kamu sektöründe bu yüzden büyük uyuşmazlıklar olmaktadır. Sendikaların karşısına toplu sözleşmeyi yapacak yetkili şahıslar çıkmamakta ve anlaşmazlıklar doğmaktadır. Hükümetin bu konuda gerekli hassasiyeti göstermesini istemek hakkımızdır. Bakanlara intikal eden problemler şahsi görüşleri ile sonuçlanmaktadır. Bugün kamu iktisadi kuruluşlarında değişik ücret ve sosyal yardım sistemleri uygulanmaktadır.»

Halil Tunç, son günlerde meydana gelen işgal olayları üzerinde de önemle durmuş ve kanunlardaki aksaklıklardan, yargı organlarının çelişen kararlarından ve sendikalar arasındaki rekabetten işverenlerin yararlanmak istediklerini ve bunun sonucu olarak da işgal olaylarının çıktığını, Türk İşçi Hareketinin, kanun sınırlarını zorlayan bu davranışları kabul etmediğini buna karşın kuruluşların başvurduklarını söylemiş ve «Hak mücadelesini kanunsuz bir şekilde yürütmeye çalışmak, toplu pazarlık sistemini bilmemektir. Bunu bazı çevreler, kendi çıkarları için de desteklemektedir. Türk İşçi Hareketi, bu çevrelere bu fırsatı vermiyecektir» demiştir.

Türk-İş Genel Sekreteri, kamu sektöründe bazı iş verenlerin ikinci sendikalar kurduklarını da belirtmiş ve bu konuda şunları söylemiştir:

«Zonguldak'ta Ereğli Kömür İşletmeleri yetkilileri örtülü ödenekten kurdurdukları ikinci sendika yöneticilerine işçi olmadıkları halde ücret ödemektedirler. Bu konu üzerinde



11 maddelik gündemin görüşüldüğü Bakanlar-Sendikacılar toplantısında işçi sorunları üzerinde önemle duran sendika liderleri, kanun sınırlarını zorlayan davranışları da kabul etmediklerini belirtmişler ve "Hak mücadelesini kanunsuz bir şekilde yürütmeye çalışmak toplu pazarlık sistemini bilmemektir" demişlerdir. Resimlerde ortak toplantıya katılan işçi liderlerinden iki grup görülmektedir.

çok hassasız. Elimizde gerekli dokümanlar vardır ve her zaman vermeğe hazırız.»

Halil Tunç'tan sonra söz alan Devlet Bakanı Seyfi Öztürk, hükümetin toplu sözleşme düzenini zedelememek kaydıyla hükümet programı ve plan ilkeleri içinde bir politika izlediğini, kamu kuruluşları bünyelerindeki değişikliklerden bazı aksamaların görüldüğünü ancak konuya gereken ilginin gös-

terileceğini söylemiştir. Daha sonra konuşan Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem de, Halil Tunç'un işgal olayları hakkındaki görüşüne aynen katıldığını belirtmiş, toplu sözleşme rejiminde bu olayların bulunmayacağını, hükümetin kanun anlayışı içinde her türlü tedbiri alacağını belirttiikten sonra, Ereğli Kömür İşletmelerindeki durumu bir ihbar olarak kabul ettiklerini ve gerekli soruşturmayı açtacaklarını söylemiştir.

ÇALIŞMA HAYATIMIZLA İLGİLİ TASARILAR

Gündemin ikinci maddesi olan çalışma hayatımızla ilgili kanun tasarılarının Meclis'e sevkediliş sırası hakkında Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy söz almış, Meclisin yakında açılacağını ve önemli bazı kanun tasarılarının görüşülüp kanunlaşmasında büyük yarar olduğunu söylemiş, Türk İşçi Hareketinin öncelikle, İşçi Yardımlaşma Kanun Ta-

sarısı (İYAK), 275 sayılı kanun, emekli işçilerin maaşlarının arttırılması, tarım işçilerinin kanun himayesi altına alınmasını öngören İşsizlik Sigortası Kanun Tasarısının çıkarılmasını istediğini belirtmiştir.

Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem bu konuda geniş bilgi vermiş, Demirsoy'un ileri sürdüklerinden ayrı olarak, Sosyal Sigorta Ferdi Mesken Kredis, Çıraklık Kanun Tasarısı, Tarım Aracıları Kanun Tasarısı, Çalışma Bakanlığı Teş-

kilat Kanununun da ele alındığını, Tarım İş Kanun Tasarısının hazırlandığını ve yakında Meclise sevkedileceğini bu dönemde adı geçen tasarıların kanunlaşması için Bakanlık olarak büyük bir gayret gösterileceğini söylemiştir.

ASGARİ ÜCRETLER

Metal-İş Federasyonu Başkanı Kaya Özdemir, asgari ücretler konusunda konuşarak, işçinin insan haysiyetine yaraşır bir ücret seviyesine ulaşmasının ilk şart-

ORTAK BİLDİRİ

Bakanlarla Sendikacılar arasındaki mutad toplantıların sonuncusu 26 Eylül 1968 günü Ankara'da yapılmıştır.

Toplantıya, Hükümet adına Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, Devlet Bakanı Seyfi Öztürk, Devlet Bakanı Sadık Tekin Müftüoğlu, Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu Ulaştırma Bakanı Saadettin Bilgiç, Tarım Bakanı Bahri Dağdaş, Sanayi Bakanı Mehmet Turgut, Gümrük ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin ve Köy İşleri Bakanı Turgut Toker ile Türk İşçileri adına, Türk-İş İcra Kurulu, Yönetim Kurulu üyeleri ve Türk-İş'e bağlı Sendika ve Federasyon Başkanları katılmışlardır.

Toplantıda Türk-İş tarafından getirilen 11 maddelik bir gündem görüşülmüş, bu konuda, taraflar aşağıdaki hususların kamuoyuna duyurulmasını faydalı görmüşlerdir:

1—Sendika temsilcileri toplantıda, toplu iş sözleşmelerinin uygulanışında hükümetin tutumunu eleştirmişler, bu arada hükümetin kamu sektörünü kapsayan genel bir ücret politikası ve sosyal yardım politikasının bulunmamasından yakılarak bu durumun tatbikatta arzu edilmeyen bazı uyumsuzluklara yol açtığını ve hükümetin gerekli hassasiyeti göstermesini istemiştir. Bu konuda Devlet Bakanı Seyfi Öztürk ile Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem bilgi vererek hükümetin toplu sözleşme düzenini zedelememek kaydıyla hükümet programı ve plan ilkeleri içinde bir politika izlendiğini aksamaların kamu kuruluşlarının bünyelerindeki değişikliklerden ileri geldiğini ve konuya gerekli hassasiyetin gösterileceğini belirtmişlerdir.

İşçi temsilcileri son günlerde bazı işyerlerinde görülen işgal olayları üzerinde de durmuşlar, bu tip olayların kanunlardaki aksaklıklardan, yargı organlarının çelişik kararlarından, sendikalar arasında yaratılan anlaşmazlıklardan ve işverenlerin anlayışsızlığından doğduğunu ileri sürerek, nedeni ne olursa olsun kanun sınırlarını zorlayan davranışları Türk-İş'in hoş görmeyeceğini ve kanun dışı davranışlar güçsüz kuruluşların başvuracakları yollar olduğunu ifade etmişlerdir. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu ve ona bağlı kuruluşların haklarını, kanun çerçevesi içinde toplu pazarlık yolu ile almak gücüne sahip olduğu, hak mücadelesini kanunusuz bir şekilde yürütmeye çalışmanın toplu pazarlık sisteminin yabancıları bulunanlar tarafından desteklendiğini açıklayan işçi temsilcileri, bazı çevrelerin işçiye kendi haklarını kendi eli ile yok etmenin yollarını öğretmeğe çalıştıklarını da belirterek, Türk İşçi Hareketinin bu çevrelere fırsat veremeyeceğini, Türk-İş'in çizdiği doğruluk ve sorumluluk yolunda birleşeceğini kesinlikle açıklamışlardır.

Bu konuda Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem de, Türk-İş'in görüşüne aynen katıldığını ve toplu sözleşme rejiminde bu olayların bulunamayacağını, hükümetin kanun anlayışı içinde her türlü tedbirleri alacağını ifade etmiştir.

Sendika temsilcileri bu arada kamu sektöründe bazı işverenlerin ikinci sendikalar kurduklarını bunları desteklediklerini söyleyerek, örnek olarak Zonguldak'ta Ereğli

Kömür İşletmeleri yöneticilerinin kendi örtülü ödeneklerinden kurdurdukları bu ikinci sendika yöneticilerine işçi olmadıkları halde ücret ödediklerini ve bu konuda gerekli tedbirlerin alınmasını istemişlerdir.

Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, bunu bir ihbar telâkki ettiklerini ve hukuken ihticaca sahih vesikaların verilmesi halinde Ereğli Kömür İşletmeleri yöneticileri hakkında gerekli tahkikatın açtırılacağını hükümet olarak bu kabil davranışları kabul etmediklerini belirtmiştir.

2—Çalışma hayatımızla ilgili olarak hazırlanan kanun tasarılarının Yasama organına gönderiliş sırası hakkında Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem geniş bilgi vererek Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt kanun tasarısı üzerinde çalışmaların bitmek üzere olduğunu ve pek yakında Meclise gönderileceğini, Sigorta emeklilerinin maaşlarının yükseltilmesini sağlayan kanun tasarısı çalışmalarının sona erdiğini, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu, İşsizlik Sigortası Kanunu ve Tarım İş Kanunu üzerindeki çalışmaların bu dönemde Meclise sevkedileceğini söyleyerek İşçi Yardımlaşma Kurumu Kanun Tasarısının ve Çalışma Bakanlığı Teşkilât Kanununun Meclis Karma Komisyonunda görüşüldüğünü açıklamıştır.

3—Toplantıda asgari ücretler konusu da enine boyuna tartışılmış ve işçinin insan haysiyetine yaraşır bir ücret seviyesine çıkarılmasının ilk şartını adil bir asgari ücret tespiti ile mümkün olabileceği sendika temsilcileri tarafından belirtilmiştir. İlgili Bakanlar konunun plan ve hükümet programı içerisinde ele alındığını ve 931 sayılı kanun uyarınca kurulmuş bulunan asgari ücret komisyonunun konuyu görüştüğünü ayrıca Plânlama Teşkilâtı tarafından da çalışmalar yapıldığını belirtmişlerdir.

4—Toplantıda yılların problemi olan işçi-memur ayırımı konusu da ele alınmış ve Başbakanlığın, Kamu İktisadi Kuruluşlarında çalışan ve şimdilik nitelikleri üzerinde tereddüt olmayan işçilerin kadrolara alınmaması, alınmış olanların da bu kadrolardan çıkarılarak işçi statüsüne tabi tutulmalarını öngören bir talimatın verilmesinin problemi geniş ölçüde halledileceği konusunda görüş birliğine varılmıştır.

5—Sendika temsilcileri 440 sayılı Kanunun gerek uygulanış gerekse bu kanun uyarınca işçinin, çalıştığı kuruluşlarda yönetime katılması üzerinde görüşlerini belirtmişler ve şimdilik 7 kuruluştaki uygulanan kanunun 16 kuruluşta çıkarılmasını istemişlerdir. Sanayi Bakanı Mehmet Turgut kanunun bir buçuk senedir uygulama safhasında olduğunu üç yıllık bir uygulama döneminden sonra bu durumun dikkate alınabileceğini belirtmiş ve taraflar bu konudaki çalışmaların devamında fayda görüldüğü üzerinde görüş birliğine varmışlardır.

Toplantıda Sosyal Sigortalar Kurumu yatırımları, Fuel-Oil'in yakıt olarak kullanılması sonucu kömür sanayiinin durumu ve işyeri doktorlarının yetersizliği konuları da tartışılmış ve gerekli tedbirlerin alınacağı belirtilmiştir.



Bakanlar-Sendikacılar ortak toplantısında konuşan işçi temsilcileri konular üzerinde önemle durarak hükümet üyelerinin yakın ilgisini istedikler. Resimde toplantıda bulunan işçi temsilcilerinden bir grup.

tının adil bir ücret tesbiti olduğunu belirtmiş, «Bu konuda Komisyon çalışmalarına başlamış, ancak kanunun Çalışma Bakanlığında kurulmasını öngördüğü büro halâ kurulamamıştır. Bu büro, komisyona gerekli dökümanları toplamak görevindedir» demiş, asgari ücretin fert olarak değil, aile olarak kabul edilmek suretiyle tesbitinin zorunlu olduğuna dikkati çekmiştir.

Aynı konu üzerinde Halil Tunç da tamamlayıcı bilgi vererek, asgari ücretin hedef olamayacağını, hedefin genel ücret politikası olduğunu söylemiş, asgari ücrette hükümetin müdahaleciliğinin gerektiğini belirtmiş, liberal hükümetlerin de bu müdahaleyi yaptıklarını açıklayarak «Bu konu ciddi bir konudur. Belirli bir politika içinde, dökümanlar toplanarak belirlenmelidir. Asgari ücret, batı ülkelerinde «kutsal ücret» olarak tanımlanır. Türkiye'de asgari ücret tek kişiyi değil bir aileyi kapsamalıdır. Kalkınma planının hedefi budur, hükümetin temel görüşü de bu olmalıdır» demiştir.

Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, Türkiye'de bugünkü şartlar içerisinde bir tek ücret tesbit etmenin mümkün olmayacağını söylemiş, önce tek bir işçinin geçimini sağlayacak en az ücretin tesbit edilmesi, sonra bu ücrete eş ve çocukları için yüzde 30 eklenerek asgari ücretin bulunması yolunda teklifini açıklamıştır. Devlet Bakanı Seyfi Öztürk ise, bütün yurttaşların gelir durumunu yükseltmek için çaba harcadığını, kalkınma planının bu konuyu bir hedef olarak ele aldığını söylemiştir.

İŞÇİ - MEMUR AYIRIMI

İşçi-Memur ayırımı konusunda ilk konuşmayı Genel-İş Sendikası Başkanı Abdullah Baştürk yapmış, işçi niteliğindeki kamu hizmeti görevlilerinin toplu sözleşme ve grev haklarının ne zaman kesin teminat altına alınacağını sormuş, bütçe kanunlarının (D) cedvelinde gösterilen işçi niteliğindeki çalışanların sosyal ve ekonomik haklarının anayasanın ruhuna uygun olarak düzenlenmesini istemiştir. Baştürk, anayasaya göre çalışanların iki grupta toplandığını, bunların memur ve işçi olduklarını, ancak bazı kamu kuruluşlarında «hizmetli ve benzeri» adlarla iki ayrı sınıf daha kurulduğunu söylemiş, hükümetin bu konuya büyük bir önem vermesini istemiştir.

Devlet Bakanı Seyfi Öztürk, Baştürk'e cevap vererek 3654 ve 3659 sayılı kanunlara tabi olarak çalışanların durumlarının incelendiğini belirtmiş, Çalışma Bakanlığının bu konuya bir çare arayacağını söylemiştir.

Likat-İş Sendikası Başkanı Mehmet Ali Sarı da Anayasanın 117 nci maddesinde memurun tanımlandığını hatırlatarak, işçi niteliğinde olan kişilerin toplu sözleşme yapabilmelerini istemiş, grev haklarının verilmesi gerektiğini bildirmiştir.

Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, teşkilâtın bu konuda kendilerini sıkıştırdığını açıklamış ve hükümetin buna

en kısa zamanda bir çare bulmasını istemiştir. Demirsoy, çıkarılacak bir tammimle problemin yüzde elli oranında çözümleneceğini belirttikten sonra Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, kadro kanununda yapılacak değişikliklerle işçi-memur ayırımının gerçekleştirilebileceğini söylemiştir.

Devlet Personel Dairesi Başkanı Ni-yazi Akı da bu konuda bilgi vermiş ve (D) cedveli personelinin işçi sayılamıyacağını söylemiştir.

Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, işçi-memur ayırımının hükümetin tasarrufu ile mümkün olabileceğini, devlet kuruluşlarının mevcut kadrolarda değişiklik yaparak işçi niteliğinde olan çalışanları kadrodan çıkarabileceğini bildirmiş, devlet kuruluşlarının bundan sonra işçi niteliğinde olan kimseleri de kadroya almamakla sorunun çözümleneceğini söylemiştir.

440 SAYILI KANUN VE UYGULAMASI

Petrol-İş Sendikası Başkanı İsmail Topkar, 440 sayılı kanunun uygulaması hakkında konuşmuş, işçilerin yönetime katılmalarını istemiş, 440 sayılı kanunda bunun yer aldığını belirtmiştir.

Devlet Bakanı Seyfi Öztürk ve Sanayi Bakanı Mehmet Turgut bu görüşe cevap vererek konunun incelendiğini, ancak işçilerin yönetime katılmalarının henüz erken görüldüğünü açıklamışlar, Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem ise, konunun ilgili bakanlıklarca incelenmesini istemiş, 440 sayılı kanunda işçilerin yönetime katılmamaları için herhangi bir değişiklik yapılmıyacağını söylemiştir.

Sendikaların gayrimenkullerinin vergi dışı tutulması hakkındaki madde üzerinde Devlet Bakanı Seyfi Öztürk söz almış ve uygulamadaki aksaklıkların tesbit edilerek düzeltileceğini söylemiştir.

Emeklilik hizmetlerinin birleştirilmesi hakkında Türk-İş Başkanı Demirsoy tasarının Mecliste olduğunu Çalışma Bakanının açıklamasından öğrendiklerini ve görüşme yapılmamasını istemiş, Harçlar Kanununun tüm işçilere uygulanması üzerinde de Toleyis Federasyonu Başkanı İsmail Aras söz alarak, kanunda yapılan değişikliğin kaldırılarak 123 ncü maddenin uygulanır hale getirilmesini öne sürmüştür. Devlet Bakanı Seyfi Öztürk bu konunun, vergi reform çalışmalarında ale alındığını söylemiştir.

SOSYAL SİGORTA KURUMU YATIRIMLARI

Sosyal Sigortaların yatırımları konusunda söz alan Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, Sosyal Sigortaların elinde bulunan arsaları değerlendirmesini istemiş, hükümetin Emekli Sandığı yatırımlarında daha anlayışlı davrandığı halde Sosyal Sigortalara aynı anlayışı göstermediğini öne sürerek, Kurum arsalarında rant getiren tesisler kurulmasını istemiştir. Demirsoy, Sosyal Sigortaların 145 milyon lira değerinde arsası olduğunu ve yılda 220 bin lira vergi ödediğini de sözlerine eklemiştir.

Çalışma Bakanı Erdem, 1968 ve 1969 yılları içinde Sosyal Sigortaların çeşitli alanlarda yatırım yapacağı ve elinde bulunan arsaları değerlendireceğini açıklamıştır.

FUEL - OIL'IN KULLANILMASI SONUCU KÖMÜR SANAYİİNİN DURUMU

Maden İşçi Sendikaları Federasyonu Başkanı Kemal Özer, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının geçen yıl içinde devlet kuruluşlarında kömürün yakıt olarak kullanılması konusundaki genelgesinin uygulanmadığını söylemiş, Fuel-Oil'in yakıt olarak kullanılması sonucu özel sektörde çalışan işçilerin işlerinden çıkarıldığını, devlet sektöründe çalışanlar için de aynı tehlikenin bulunduğunu öne sürmüş, bu konuda gerekli tedbirin alınmasını istemiştir.

Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, dünyada bütün maden işçilerinin aynı şikâyetlerde bulunduklarını, hükümetin bu konuda hassas olduğunu açıklamıştır.

Sanayi Bakanı Mehmet Turgut ise, devlet sektöründe çalışan işçilerin çıkarılması diye bir şeyin söz konusu olmadığını, ancak yeni fabrikalar kurulurken kârlılık ve verimliliğin esas alındığını söylemiştir.

İŞYERİ DOKTORLARININ DURUMU

Gündemin son maddesi olan işyeri doktorlarının durumu üzerinde Zonguldak Maden İşçileri Sendikası Başkanı Osman İpekçi söz almış ve genellikle Zonguldak'ta günde 700—800 iş kazası olduğunu söylemiş sigorta hastahanele-

rinde doktor sayısının azlığından şikâyet etmiş, doktorların başka bölgelere kaçtığını belirtmiştir.

Aynı konu üzerinde Türk-İş Başkanı Demirsoy da durarak doktorlara verilmekte olan tazminatta yeknasaklık sağlanmasını istemiştir.

Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem,

bu durumun genel sağlık politikası içinde ele alındığını söylemiş, doktorların başka yerlere gittikleri hakkındaki açıklama üzerine idari yönden tahkikat açacağını sözlerine eklemiştir.

3,5 saat devam eden toplantı sonucunda gelecek ortak toplantının 5 Kasım 1968 salı günü yapılmasına karar verilmiştir.

Türk-İş Conkbayırında dikilecek abide için işçilere çağrıda bulundu

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ), Conkbayırında dikilmesi düşünülen muhteşem Türk abidesi için yurt çapında açılmış bulunan yardım kampanyasına katılmak üzere bütün Türk işçilerine çağrıda bulunmuştur.

Türk-İş'in çağrısı şudur:

«Vatanın kurtarılmasında göğüslerini siper ederek şehit düşen yüzbinlerce Türk, asil vatanımızın her karış toprağında ve gönüllerimizde yatmaktadır. Aziz ve kahraman şehitlerimizin, Türk tarihinde önemli bir yeri olan Conkbayırındaki destanları bugün dahi dilden dile, gönülden gönüle intikal etmektedir.

Conkbayırı, millî mücadele savaşımızın kutsal bir yeri olarak kabul edilir. Burada şehit düşen yüzbinlerce Türkü temsil eden küçük mermer taşlar yanında, kahraman Türk evlâtlarının mağlup ettiği düşmanların dikilmiş muhteşem abidesi bir zafer yüceliği ile durmaktadır. Conkbayırı bugün adeta mağlûpların zafer tepesi olmuştur.

Aziz ve kahraman şehitlerimizin asil ruhlarını şâdetmek ve millî haysiyetimizi her zaman olduğu gibi korumak amacıyla, Conkbayırında muhteşem bir Türk abidesi dikilmek üzere yurt çapında kampanya açılmış bulunmaktadır. Bu abide, millî mücadelenin ve Türk kahramanlığının sembolü olacak, bu vatan için hayatlarını verenlere en büyük saygıyı ifade edecektir.

Türk işçisi, bugün vatanın yükselmesinde sarfettiği çaba yanında, bu vatanın kurtarılmasında emeği geçenleri de saygı ile anacak ve onlara lâyük olduğu hürmeti gösterecek asil duygulara sahiptir.

Conkbayırında yükselecek muhteşem abideye, Türk işçisinin de maddi ve manevi desteğini uygun görüyor ve bu konuda açılan kampanyaya katılmasını arzuluyoruz.»



Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) ile Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) nun ortaklaşa düzenlediği "Genç İşçiler Semineri" 9-19 Eylül tarihleri arasında İstanbul'da Büyük Tarabya otelinde yapılmıştır. - Resimde seminerin delegeleri ve konuklar görülmüyor.

«Uluslararası genç işçi liderleri semineri» İstanbul'da yapıldı

65 milyon üyeli Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) ile üyesi, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ)'nin ortaklaşa düzenlediği «Uluslararası Genç İşçi Liderleri Semineri» 9—19 Eylül tarihleri arasında İstanbul'da Büyük Tarabya Otelinde yapılmıştır.

18 ülkeden 31 genç sendika yöneticisinin katıldığı semineri, Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, Genel Sekreter Halil Tunç, Mali Sekreter Ömer Ergun ve Eğitim Sekreteri Salâhaddin Erkap ile çok sayı da sendika lideri izlemiştir.

Seminerin açılış konuşmasını ICFTU Temsilcisi Karl Hummer yapmış ve ICFTU Genel Sekreteri Harm Buiter'in selâmlarını iletmış, toplantıda genç işçilerin problemlerinin ele alınacağını belirtmiştir.

K. Hummer, Uluslararası Çalışma Teşkilâtı (ILO), Ortak Pazar ve Unesco'nun çalışmalarından da yararlanılacağını belirtmiş, genç işçi problemlerinin her geçen gün değişik bir manzara gösterdiğini ve titizlikle incelenmesi gerektiğini söylemiştir. ICFTU Temsilcisi Karl Hummer, ICFTU ve Türk-İş'in ortaklaşa düzenlediği seminerin genç işçiler yönünden yararlı sonuçlar sağlayacağını sözlerine eklemiş ve sözü Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy'a vermiştir.

SEYFİ DEMİRSOY'UN KONUŞMASI

Türk-İş Başkanı Demirsoy, Türkiye'de güçlü ve sorumlu bir işçi hareketinin olduğunu belirten konuşmasında,

Sendikacılığımızın siyasi partilere ve hükümetlere kendisini kabul ettirdiğini söylemiştir.

On gün devam edecek Seminerin başarılı geçmesini dileyen Türk-İş Başkanı

Seyfi Demirsoy Türkiye'nin yeni bir devlet olduğunu Sendikacılık alanında hakların yeni alındığını belirtmiş ve ancak Türk işçi hareketinin güçlü bir kuruluş olduğunu söyleyerek şöyle



"Genç İşçiler Semineri" nin açılış konuşmasını yapan Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy "Bugün Türkiye'de güçlü olduğu kadar sorumlu bir sendika hareketi vardır" demiştir. Demirsoy konuşmasını yaparken görülmektedir.

demistir:

«Türk Milleti Büyük kurtarıcımız Kemal Atatürk'ün liderliğinde 1919'da başlayan İstiklâl Savaşını vererek gayesine ulaşmış, böylece genç Türk devleti meydana gelmiştir. Türkiye 1945'e kadar tek parti sistemiyle yönetilmiş 1946'da Demokrasiye, yani birden fazla siyasi parti rejimine geçilmiştir.

Demokrasiye geçişle birlikte mevcut bulunan sendika kurma yasağı cemiyetler kanununda yapılan tadilatla kalkmış oldu. Kısa zamanda sanayinin bulunduğu kasaba ve vilayetlerde yerden mantar biter gibi işçi sendikaları kurulmuş oldu. İtiraf etmek lâzım gelirse kuruluş günlerinde ace-milliğimiz sebebiyle belirli bir sisteme istinat ettirmeden dağınık şekilde sendikacılığımız vücut buldu. Dağınık-lığı bilâhare ortadan kaldırmanın zorluğunu bilerek şimdi mühim ilerlemeler kaydetmiş bulunuyoruz.

Bugün sanayi ve diğer bazı dallarda işçinin %60 kadarını teşkilâtlandırmış bulunuyoruz. 1952'de kurulan Konfederasyonumuzun şimdi 800. 000 üyesi mevcuttur.

Türkiye'de 1960 İhtilâlinde sonra meydana getirilen anayasayla teminat altına alınmış temel işçi haklarından sayılan hür sendika hareketine toplu sözleşme ve grev yapma haklarına sahibiz. Sendikalarımız üzerinde hükümet müdahalesi ve kontrolü yoktur. Aidat tesbiti Genel Kurulumuzda yapılır. Kapatılma gibi endişeniz yoktur. Dini istismar ve Demirperde ülkeleriyle ilişkiler kurma dışında sendikalar kapatılamaz.»

Demirsoy, Türkiye'de güçlü ve sorumlu sendikacılık hareketinin varolduğunu belirterek şunları söylemiştir:

«Bugün Türkiye'de güçlü olduğu kadar sorumlu bir sendika hareketi vardır. Sendikacılığımız kendisini siyasi partilere, hükümetlere ve topluma kabul ettirmiştir. Kendini direkt veya indirekt olsun ilgilendiren kanunlar tasarı halinde iken Türk-İş'e gönderilir, mütalâamıza hürmet gösterilir. Görüşlerimiz Parlamento kürsüsünde millet vekili arkadaşlarımız ve sempatizanlarımız tarafından dile getirilir. Hükümetlerle haklarımızdan taviz vermeden dostane münasebetler kurmuşuzdur. İktisadi devlet teşekküllerinde üst seviyede ve diğer

işletme kademelerinde temsil ediliyoruz ve söz sahibiyiz. Belirli hedeflerimiz vardır, kongrelerde kararlaştırılmış ni rengi noktalarına varmak için çaba sarfediyoruz. Politikamıza gelince, Türk-İş teşkilât olarak partiler üstü bir politika izlemektedir.»

Demirsoy Türk İşçi Hareketinin Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonunun prensiplerine sadık olduğunu belirterek konuşmasını bitirmiştir.

Seminer çalışmalarının başlaması dolayısıyla Başbakan Süleyman Demirel, İçişleri Bakanı Faruk Sükan, Milli Eğitim Bakanı İlhami Ertem, Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem ve Turizm ve Tani-tma Bakanı Nihat Kürşat birer başarı telgrafi göndermişlerdir.

Türkiye'de hür Sendikacılığa ve onun işçilerine ileri bir hayat düzeyi sağlamak amacıyla ciddi çalışmaların yapıldığını ve olumlu sonuçlar elde edildiğini belirten Süleyman Demirel'in telgrafi şudur:

S. DEMİREL'İN BAŞARI TELGRAFI

«Türk Sendika Harekâtının milli teşekkülü olan Türk-İş Milletler arası ve Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile müştereken düzenlediği genç işçi liderleri Seminerine katılacak Türk ve yabancı değerli sendika temsilcilerini muhabbetle selamlarım.

Hür Sendikacılık Hareketi çalışan insanların refahını, demokratik hürriyetler çerçevesi içinde gerçekleştirmeğe ve her ülkede sosyal adaletin sosyal barışın ve sosyal ilerlemenin tahakkukuna yardımcı olan dünya ölçüsünde büyük bir teşkilâtı gayretle temsil etmektedir.

Biz Türkiye'de hür sendikacılığa ve onun işçilerine hayat seviyesini yükseltici çalışmalarına ciddi önem atfetmekteyiz. Bizim anlayışımıza göre yüksek hayat seviyesi, işçinin maddi ihtiyaçlarını ve bilhassa insan hak ve hürriyetlerinde fırsat eşitliği içinde faydalanmasını gözetken geniş bir anlam taşır. Hürriyetsiz ekmek, ek-

meksiz hürriyet gibi acı bir mahrumiyeti ve dünya barışı içinde büyük tehlikeyi ifade eder.

Türk işçisinin milli teşekkülü olan Türk-İş, Milletler arası Hür İşçi Konfederasyonu saflarında yerini almakla sosyal adalet ve hürriyet arasındaki kaçınılmaz birliğe inanan Türk milletinin duygularına da tercüman olmaktadır. Genç işçilerin mesele ve ihtiyaçlarının incelenerek tartışılacağı seminerinizde yarınki Türkiye'nin işçi refahını ileri götürme konusundaki çalışma ve hazırlıklarını faydalı olabilecek fikirlerin ortaya çıkacağını ümit ederiz.

Bilhassa gelişme halindeki ülkeler için ve onların mutlaka başarılı olmasını temenni ettiğimiz iktisadi ve sosyal kalkınma gayretleri bakımından bu çalışmalarınızın büyük değer taşıyacağına inanıyorum. Bu inançla genç işçi liderleri seminerine gönülden başarılar dilerim.»



«Genç İşçiler Semineri» nde gençlik sorunları hakkında konferans veren Alman İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DGB) Başkan vekili Günter Stephan.

G. STEPHAN'IN KONUŞMASI

Seminerin ikinci gününde bir konuşma yapan Alman İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DGB) Başkan Vekili Gün-

ter Stephan «gençliği huzursuz duruma getiren nedenler arasında şimdiye kadar kendisine verilen klâsik Avrupa terbiyesinin rolü büyük olmuştur» demiştir.

G. Stephan, gençliğin her yönden korunması gerektiğini söylemiş, çalışma hayatına atılmalarından sonra karşılaşılabilecek problemleri çözümlemenin zorunluluğuna dikkati çekerek şöyle demiştir:

«Dünya gençleri arasında görmekte olduğumuz bunalımı çeşitli nedenlerde aramak gerekir. Gençlerin çocukluk çağından çalışma hayatına girdikten sonra hayallerinde yaşattıklarını bulamamalarının etkisi gözden kaçmamalıdır. Bu, gençleride geniş bir hayal kırıklığı yaratmaktadır. Gençlik arzularının cemiyet tarafından düzenlendiğini görmekte bu hayal kırıklığını isyana varan bir seviyeye çıkarmaktadır. Bugün gençliği huzursuz duruma getiren nedenler arasında

şimdiye kadar kendisine verilen klâsik Avrupa terbiyesinin rolü büyük olmuştur.»

Günter Stephan, suçlu gençlerin çalıştirılıp cemiyete kazandırılması, sosyal hayata intibak ettirilmesi ve kendilerine verilecek terbiyede zor kullanılmaması gereği üzerinde durduktan sonra faşist ve kapitalist düzende gençliğin bunalımının daha büyük olduğunu ve orada boş zamanlarını değerlendirme metodunun uygulanmadığını söylemiştir.

OKUL DIŞI EĞİTİM

Seminerin üçüncü gününde UNESCO uzmanı Raam Marathey, okul dışı eğitim konusunda alınacak tedbirleri tesbit etmek üzere dört ülkede araştırma yapılacağını açıklamış, «gençler için yeni bir dünya yaratmalıyız» demiştir.

Zamanımızda her ülkede gençlerin

huzursuz olduklarını ve kendilerine söz hakkı verilmesini sağlamaya çalıştıklarını belirten Unesco uzmanı gençlik problemlerinin ciddiye alınması gereğine değinerek, «Biz bu gençleri ciddiye almalıyız Aksi takdirde barış, ekmek ve özgürlük tehlikeye girer» demiş ve gençliğin devrim istekleri ile dolu olduğunu belirtmiştir.

Gençliğin bir amacının sendikalar gibi ekonomik demokrasiyi gerçekleştirmek olduğunu söyleyen Unesco uzmanı, ekonomik gelişme yönünden değişik aşamalarda bulunan dört ülkede, gençlerin istekleri, okul dışı eğitimin en başarılı şekilde yürütülmesi konularında araştırma yapılacağını açıklamış, bu araştırma sonunda değişik ülkelerde uygulanması mümkün bir plan hazırlanacağını bildirmiştir.

«Gençler için yeni bir dünya yaratmalıyız. Bunu şimdiye kadar yapılanlardan ayrı daha iyi ve ülkelerin gerçek ihtiyaçlarına cevap veren bir eğitimle sağlayabiliriz» diyen Unesco uzmanı Raam Marathey, kurulması öngörülen yeni teşkilâtın normal devlet kademeleri dışında ve alışılmış bürokratik kayıtlardan uzak bir şekilde doğrudan doğruya halkla ilişkiler kurmasının başarı sağlayacağını söylemiştir.

ÇALIŞMA BAKANININ KONUŞMASI

Seminer çalışmalarını izleyen Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem de bir konuşma yaparak, «Türkiye'de bugün 7 milyon gizli işsiz mevcuttur» demiştir.

Erdem, genç kuşağın dünya siyasetindeki önemine değinerek özetle şu konuşmayı yapmıştır:

«Türkiye'de çalışan nüfus 13. 687 milyondur. Bu miktarın büyük çoğunluğunu tarım kesiminde çalışanlar teşkil eder. Sendikal faaliyetler daha çok 1 milyon 440 bin kişiyi kapsayan sanayi kesiminde çalışanlara hitap etmektedir. Tarım kesiminde çalışan on milyondan fazla toprak insanının sosyal hakları henüz teminat altına alınmamıştır. Hükümet bu konuyu büyük bir mesele olarak ele almıştır. Hazırlıkları tamamlanan işsizlik sigortası da bir problem olarak ortada durmaktadır»

Çalışma Bakanı daha sonra gençlik üzerinde durmuş ve gençlerin, modern çağın gelişmelerine şekil veren milletin



Üniversitelerarası Genç İşçiler Seminerine 18 ülkeden 31 genç işçi lideri katılmıştır. Resim: 10 gün devam eden semineri izleyen delegelerden bir grup görülmektedir.

bütünlüğünü, vatanın bölünmezliğini koruyan kimseler olduğunu belirterek, «Gençler kalıpların karşısındadırlar. Fakat kalıpları yıkmak hürriyet düzenini yıkmak demek değildir. Kalıpların dışında yaşamak, ekonomik ve sosyal yapıdaki gelişmeleri ve hürriyet düzenini ileri götürmektir» demiştir.

On gün devam eden seminer çalışmalarında, Türk-İş Eğitim Müdürü Ferit Azkara tarafından «Türkiye'nin ekonomik ve sosyal yapısı ile sorunları» hakkında bir konferans verilmiş, daha sonra genç işçilere ekonomik ve sosyal kalkınmada düşen görevler, gençlerin korunması ve geliştirilmesinde sendikalara düşen görevler, Ortak Pazarın ekonomik ve sosyal politikası ve üye ülkelerin ekonomik ve sosyal kalkınmada üzerlerine düşen görevleri konuları üzerinde durulmuştur.

*

ÇAMALTI TUZLASINDA GREV DURDURULDU

Geçtiğimiz ay içinde Menemen'de Çamaltı Tuz Fabrikasında grev yapan Maden Federasyonuna bağlı işçiler, giriştikleri pasif direnme hareketinden vazgeçmişler ve Türk-İş'in olaya el koyması üzerine de greve son vermişlerdir.

Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, 12 Eylül'de grev yerine giderek işçilerle görüşmüş ve duruma Konfederasyonunun el koyduğunu bildirerek, «Hak mücadelesini, kanun sınırlarını zorlayarak, disiplinsiz bir şekilde yapmağa çalışmak Türk-İş'in yerleşmiş politikasına aykırıdır. Müsamaha ile karşılayamayız» demiştir.

Son günlerde bazı işyerlerinde işçilerin fiili durum yarattıklarını bildiren ve bu olayların Türk-İş dışında meydana geldiğini belirten Halil Tunç şunları söylemiştir:

«—Çamaltı Tuzlasında durum farklıdır. İlk defa olarak Türk-İş'e bağlı bir kuruluşun grevci üyeleri kanun sınırlarını zorlayarak işgale tevessül etmektedirler. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonuna bağlı kuruluşları ziyadesiyle üzen bu olayın biran önce Türk-İş prensiplerine uygun bir şekilde çözümlenmesi gerekmektedir.»

Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, bu tip olayların maksatlı tahrik ve telkinlerin yanı sıra, kanunların aksaklık-

larından ve yargı organlarının sendikalar arasında yarattığı anlaşmazlıklardan doğduğunu belirtmiş ve şöyle devam etmiştir:

«—Sebebi ne olursa olsun, kanun sınırlarını zorlayan davranışları müsamaha ile karşılamayacağımız bilinmelidir. Kanun dışı davranışlar güçsüz kuruluşların başvuracakları yollardır. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu ve ona bağlı kuruluşlar haklarını kanun çerçevesi içinde toplu pazarlık yoluyla alma kudretine sahiptirler. Hak mücadelesini kanunsuz bir şekilde yürütmeye çalışmak, toplu pazarlık sisteminin yabancı ve bu sistemi tahribe yönelen davranışlar olarak vasıflandırılmak gerekir.»

Sendikacılık hareketinin başarıya ulaşması için disiplinli hareket etmek gerektiğini de hatırlatan Halil Tunç daha sonra şunları söylemiştir:

«—Disiplin, hak mücadelesini toplu hareketlerle yapma durumunda olan işçi hareketinin vazgeçilmez, ayrılmaz vasıflarından biridir. Disiplinsizlikler, toplu hareketleri şoursuzlaştırır. Topluluk ne yapacağını bilemez hale gelir. İşgal, boykot gibi hareketler disiplinli davranışlar değildir. Türkiye'de işçinin haklarını ve özgürlüklerini ne şekilde koruyacağını kanunlarla tesbit edilmiştir. 1963'ten bu yana büyük bir sorumlulukla yürütülen toplu pazarlık düzeni içinde işgale, boykota yer yoktur.»

Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, Türk işçilerinin mücadelesinde kamuoyunun desteğini ihmal etmemesi gerektiğini de bildirmiş ve şöyle devam etmiştir:

«—Bir ülkede kamuoyunun ilgisini toplamak ve özellikle desteğini sağlamak için davranışların haklılığı ortaya dökülmelidir. Kamuoyu kanun sınırlarının zorlandığını gördüğü anda bu tutuma karşı cephe almaya başlar. Hiç bir ülkede kamuoyunun anarşiye devamlı prim verdiği görülmemiştir.»

Halil Tunç, bazı çevrelerin işçilere kendi haklarını yoketmenin yollarını öğretmeye çalıştıklarını öne sürmüş ve konuşmasını şöyle tamamlamıştır:

«—Ümidimiz, bilmeden alet olan, kanunsuz hareketlere itilen kardeşlerimizin, Türk-İş'in çizdiği doğru yolu görmekte gecikmemeleri, işçi düşmanlarına fırsat vermemeleridir.

Türk İşçi Hareketi, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun çizdi-

ğı, doğruluk ve sorumluluk yolunda birleşecektir. Bunun başka yolu yoktur.»

*

TARIM - İŞ'İN ANTALYA GREVİ

Türkiye Tarım ve Tarım Sanayii İşçileri Sendikası Başkanı Binali Yağışan Tarım-İş Sendikası'nın geçtiğimiz ay içinde Antalya'da ÇİNEF ÇİÇEK VE NEBATAT ESANSLARI FABRİKASI'nı da uygulamaya başladığı grev ile ilgili bir demec vererek, fabrikanın Fransız yöneticilerini şiddetle yermiş, «Türkiye'deki yabancılar, herşeyden önce Türk kanunlarına karşı saygılı olmayı öğrenmelidirler» demiştir.

Binali Yağışan'ın demeci özetle şöyledir:

«Türkiye Tarım ve Tarım Sanayii İşçileri Sendikası Antalya'da kurulu olan ve bir Fransız esans şirketi tarafından işletilen ÇİNEF ÇİÇEK ve Nebatat Fabrikasında greve itilmiştir. Sendikamızın yaptığı bütün uyarılara rağmen, Fransız işveren Türk kanunlarını dikkate almamakta ısrar etmiştir. Tarım-İş Sendikası, toplu sözleşme isteklerinde, asgari ücretin uygulanmasını istemiş; bu dikkate alınmamıştır. İşveren 1968 Türkiye'sinde halâ 4,5 liraya işçi çalıştırabileceğini sanmaktadır. Türkiye'de bulunan yabancı şirketler, herşeyden önce, Türk kanunlarına karşı saygılı olmayı öğrenmelidirler. Tarım-İş Sendikası, ÇİNEF işçileri haklarını tam olarak alana kadar greve devam edecektir.»

Öte yandan ÇİNEF'te Fransız esans şirketine karşı uygulanan grev hakkında bir açıklama yapan Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk-İş) Genel Sekreteri Halil Tunç, «... Türk İşçi Hareketinin tümüyle ÇİNEF grevini desteklediğini» belirtmiş, «... yabancı şirketlerin, Türk kanunlarına rağmen bu ülkede faaliyet bulabileceklerini sanmaları esef vericidir. Türkiye'de Türk kanunları uygulanır Tarım-İş Sendikası, Antalya'da yaptığı hak mücadelesinde yalnız olmadığını, tüm Türk İşçi Hareketinin grevi candan desteklediğini bilmelidir. Antalya olayı, asgari ücret uygulamasının ne halde olduğunu da göstermesi bakımından manidardır.» demiştir.

GENEL - İŞ'İN ESKİŞEHİR GREVİ BAŞARILI SONA ERDİ

Genel-İş Sendikası, Eskişehir Belediyesi'nde çalışan üyelerinin Toplu İş Sözleşmesinden sağlanan haklarının verilmemesi karşısında geçtiğimiz ay içinde grev yapmış ve bir hafta sonra anlaşmaya vararak isteklerini kabul ettirmiştir.

Bir hafta devam eden grev, Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç'un Belediye Başkanı Selahaddin Günday ile yaptığı görüşmeden sonra olumlu sonuçlanmış ve bir protokol imzalanmıştır.

Varılan anlaşma ile ağır vasıta ve yıpranma zammı ve ücret artışları ile iş güvenliği konusunda ileri hükümler sağlanmıştır.

BELEDİYENİN AÇIKLAMASI

Genel-İş Sendikasının grevi durdurulan protokolün çiğnendiği iddiası ile sendika başkanlığının çektiği protesto telgrafı hakkında bir açıklama yapan Eskişehir Belediye Başkanı Selahaddin Günday, «İşçilerin işyerlerini değiştirme yolundaki bazı müdürlüklerde yapılan çalışmaların derhal durdurulduğunu» söylemiştir.

Günday, işlerinden çıkarılan üç işçi hakkında da «Üç işçi grev sona erdiği halde işbaşı yapmadıkları için çıkardık. Diğer üç işçiyi de görülen lüzum üzerine işlerinden atmak mecburiyetinde kaldım» demiştir.

*

METAL-İŞ FEDERASYONU MKE. İLE ANLAŞTI

Toplu İş Sözleşmesi görüşmelerindeki anlaşmazlık yüzünden Metal-İş Federasyonunun, Kurumun Ankara, İstanbul, Kırıkkale ve Elmadag'daki 18 işyerinde çalışan 12. 536 işçi adına ve Federasyona yetki veren Barut-İş ve Ağaç-İş Sendikalarının bazı işyerlerinden aldığı grev kararı, anlaşma sağlandığından kaldırılmıştır.

Metal-İş Federasyonu Başkanı Kaya Özdemir bu konuda bir açıklama yaparak, Federasyon görüşüne uygun anlaşmanın sağlandığını, işçilerin asgari saat ücretlerinin 225 kuruşa çıkarıldığını, ücret zamlarının Mayıs ayından itibaren geçerli sayılacağını ve farkın ödeneceğini yeni ücret sistemi ile maydana gelecek intibaktan sonraki işçi ücretlerine de 1 Ağustos'tan itibaren geçerli olmak üzere yüzde 17 oranında zam yapılacağını söylemiştir.

TÜMTİS'İN KONYA GREVİ İLE DEVLET BAKANI İLGİLENİYOR

Yedi aydan beri devam etmekte olan Tümtis Sendikasının Konya Belediyesi'ndeki grevinin olumlu bir sonuca varamaması karşısında sendika yetkilileri Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ün aracılığını istemişler ve bir görüşme yapmışlardır.

Devlet Bakanı bu görüşmede Konya Belediye Başkanının da bulunmasını istemesine rağmen Belediye Başkanı Ahmet Nalçacı gelmemiş ve görüşme başka bir güne bırakılmıştır.

Greve katılan işçiler, haklarını elde etmede kararlı olduklarını bildirmektedirler.

*

TEKSİF 4 İŞYERİ İLE SÖZLEŞME YAPTI

Teksif Sendikası, geçtiğimiz ay içinde Gaziantep Veliç İplik ve Dokuma Fabrikası, Gaziantep Altın Koza İplik fabrikası ve Hilal İdrofil Pamuk fabrikası ile Balıkesir Pamuklu Sanayii işyerleri ile dört toplu iş sözleşmesi imzalamıştır.

Üçüncü dönem toplu iş sözleşmeleri ile işçiler, ücret artışı ile sosyal yardımlar konusunda yeni haklar sağlamışlardır.

*

PETROL-İŞ SENDİKASI ETİBANKLA SÖZLEŞME YAPTI

Petrol-İş Sendikası, Etibank Genel Müdürlüğü ile Bandırma Boraks ve Asitborik fabrikasında çalışan 350 işçi adına geçtiğimiz ayın ortalarında Toplu İş Sözleşmesi imzalamıştır.

Petrol-İş Başkanı İsmail Topkar ile Banka Genel Müdür Yardımcısı ve diğer ilgililerin imzaladığı sözleşmeye göre, işçi ücretlerine 1 Mart 1968 geçerli olmak üzere ilk yıl için 3, ikinci yıl için seyyanen bir lira zam yapılmış, ayrıca yemek ücreti de 150 kuruş arttırılmıştır. Diğer sosyal hakların da alındığı sözleşmeye göre, işçi çocuklarının öğreniminin işveren tarafından karşılanması da kabul edilmiştir. Yeni sözleşme, gece döneminde çalışan işçilere her saat için 20 kuruş prim ödenmesi hükmünü de getirmiştir.

*

ŞEKER - İŞ'İN SÖZLEŞMESİ

Bir süredir devam etmekte olan Şeker-İş Sendikası ile Adapazarı Pancar Ekicileri Kooperatifi Toplu İş Sözleşmesi görüşmeleri olumlu sonuçlanarak işçi lehine yeni haklar sağlanmıştır.

İki yıl süreli toplu sözleşme ile günlük ücretlere 2 lira aylık ücretlere de 50—70 lira zam yapılmış, iş elbisesi ve ayakkabısı sağlanmış, yıllık ücretli izinler uzatılmış ve diğer sosyal haklar elde edilmiştir.

*

DERİ - İŞ SENDİKASININ TOPLU SÖZLEŞMESİ

Türkiye Deri İşçileri Sendikası (DERİ-İŞ) İzmir'de 13 işyerinde 350 işçiyi kapsayan toplu sözleşme yapmış ve işçilere ücret artışı ve yeni sosyal haklar sağlamıştır.

Sözleşme ile işçi ücretlerine günde 2 lira zam yapılmış, yemek ücreti 250 kuruş olarak kabul edilmiş, bayramlarda işçilere 110 lira ikramiye verilmesi kararlaştırılmıştır. Sözleşme sosyal haklar konusunda da yeni hükümler getirmiştir.

*

TEZ BÜRO - İŞ MİGROSLA ANLAŞTI

Tez Büro-İş Sendikası geçtiğimiz ayın başlarında İstanbul'da Migros ile toplu iş sözleşmesi yapmış ve işçi ücretlerinin birinci yıl 3 lira, ikinci yıl 150 kuruş artmasını sağlamış, yemek ücretlerini de yükseltmiştir.

*

ULUSLARARASI YAPI VE AĞAÇ İŞÇİLERİ YÖNETİM KURULU

Yapi-İş ve Ağaç-İş Sendikalarının üyesi bulundukları Uluslararası Ağaç ve Yapı İşçileri Federasyonu (ISBWW) Genel Yönetim Kurulu geçtiğimiz ay içinde İstanbul'da toplanmıştır.

Genel kurul çalışmalarını Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy da izlemiştir.

OSMAN BÖLÜKBAŞI'NIN BASIN TOPLANTISI

Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, Avrupa'ya yaptığı gezisinden dönüşünde geçtiğimiz ay içinde bir basın toplantısı düzenleyerek; Almanya, Belçika ve Hollanda'da çalışan Türk işçilerinin sorunları hakkında açıklamalarda bulunmuş, «işçilerimizin geçen seneki dertleri hemen hemen aynen devam etmektedir» demiştir.

«Hariçteki işçi sorunlarını, yakında hükümete sunacağımız muhtıra ve gerekirse Meclis nezdinde girişeceğimiz teşebbüslerden evvel kamuoyuna ve basma intikal ettirmeyi ve herkesin bu milli ve hayati dava ile ilgilenmesini istirham etmeyi zaruri görmüş bulunuyorum» diyerek konuşmasına başlayan Osman Bölükbaşı, Avrupanın çeşitli şehirlerde çalışmakta olan Türk işçileri ile toplantılar yaptığını ve dertlerini dinlediğini söylemiş, geçen yıl bu konuda hükümete verdiği muhtırada belirttiği gibi, Avrupa'daki işçilerimizin kötü cereyanların etkisi altında bırakılmak istendiğini açıklamıştır.

Çalışma Ataşeliklerinin yetersizliğinden de söz eden Bölükbaşı, Avrupa'ya gönderilen sözde uzmanların işçilerin dertleri ile ilgilenmediklerini, maden bulunmayan bölgelere uzman adı altında maden mühendislerinin ve yabancı ülkelerde mahkemelere giremeyen Türk avkutlarının gönderildiğini belirtmiştir. Bölükbaşı, işçilerin geçen seneki dertlerinin hemen hemen aynı devam ettiğini, Türkiye'ye döndükten sonra işsiz kalmak endişesini duyduklarını ve hükümetin yabancı ülkelerde çalışan Türk işçilerine yurda döndüklerinde iş imkânları yaratmasını istemiş, bu işçilerin durumlarının partilerüstü bir konu olarak ele alınması gerektiğini söylemiştir.

TÜRK-İŞİ ZİYARET

Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, düzenlediği basın toplantısından iki gün sonra 13 Eylül'de, Türk-İş Genel Merkezini de ziyaret ederek Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç'la görüşmüştür. Bu görüşmede, yurt içi ve yurt dışındaki işçilerin sorunları ele alınmıştır. M. P. Genel Başkanı Avrupa gezisi izlenimlerini de anlatmıştır.



Besin-İş Sendikası Genel Kurulunu izleyen delegeler ve konuklar

Besin-İş Sendikası Yedinci Genel Kurulu yapıldı

Besin-İş Sendikasının Yedinci Genel Kurulu 26—28 Eylül tarihleri arasında Türk-İş toplantı salonunda yapılmıştır.

Genel Başkan Demirhan Tuncay açış konuşmasında işçi sorunları ve çeşitli yurt problemleri üzerinde durmuş, sendika çalışmaları hakkında bilgi vermiştir.

Tuncay, «Temsil ettiğimiz topluluğun menfaatleri, bizden geri kalmış, bizim hayat seviyemize ulaşma çabasında bulunan toplulukların problemlerine eğilmemize onlara yardımcı olmamıza bağlıdır.» demiş, Tarım İş Kanunun bir an evvel çıkarılması gereğini savunmuş, sağlık ve eğitim hizmetlerinden her vatandaşın yararlanması için devletin yeterli tedbirler almasını istemiştir. Demirhan Tuncay, asgari ücret konusuna da değinmiş ve, «asgari ücret, diğer bir deyimle sosyal ücret tesbit edilmedikçe emek istismarı devam edecek ve hattâ artacaktır» demiştir.

Besin-İş Başkanının konuşmasından sonra çalışma raporunun görüşülmesine geçilmiş ve son gün de seçimler yapılarak

Başkanlığa Demirhan Tuncay, Genel Sekreterliğe Naşit Altay, Genel Saymanlığına İsmail Er ve Teşkilatlanma Sekreterliğine Mehmet Tümer getirilmiştir.

HARP-İŞ FEDERASYONU “MİLLİ SENDİKA” OLUYOR

Türk Harp-İş Federasyonu Yönetim Kurulu ve Federasyona bağlı 22 Sendikanın başkanları geçtiğimiz ay içinde bir hafta devam eden ortak toplantısından sonra bir bildiri yayınlayarak, beş aydan beri Milli Savunma Bakanlığı ile devam eden ve 18 bin işçiyi kapsayan üçüncü dönem toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde olumlu bir sonuç alınmadığını açıklamıştır.

Bildiride, Federasyonun feshedilerek en yakın zamanda «Milli Sendika» haline getirilmesi, bir işçi üniversitesinin kurulması ve işçi çocuklarına burs verilmesi üzerinde de karar alındığı açıklanmaktadır.

İŞÇİ ÜCRETLERİNDEN KESİLEN PARA CEZALARININ KALDI- RILMASI

İşçi ücretlerinden ceza olarak kesilen paraları kullanma yetkili kurulun çalışma esaslarına ve kuruluşuna ait tüzük Eylül ayı ortalarında Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

Çalışma Bakanlığında görev yapacak olan Kurul, İşçi Sağlığı Genel Müdürlüğü ile bünyesinde en çok işçiyi temsil eden ve Ankara'da bulunan en üst derecedeki işçi kuruluşunun değişik işkollarından seçeceği 3 işçi temsilcisi ve işverenler tarafından meydana gelecektir.

Kurul, işçi ücretlerinden kesilen paraların kullanılma şeklini tesbit edecektir.



Yol-İş Federasyonu Yönetim Kurulu toplantısı halinde.

YOL-İŞ FED. YÖNETİM KURULU TOPLANTISI

Yol-İş Federasyonu Yönetim Kurulu 19-21 Eylül tarihleri arasında Ankara'da toplanmıştır. Yönetim Kurulu Federasyon ve ona bağlı şubelerin çeşitli sorunlarını görüşmüş ve bu konuda kararlar almıştır.

*

“SANAYİDE KADIN İŞÇİLER” SEMİNERİ

Çalışma Bakanlığı ile Yakın ve Orta-Doğu Çalışma Enstitüsü tarafından ortaklaşa düzenlenen «Sanayide kadın işçilerin korunması» konulu seminer 25-27 Eylül tarihleri arasında İstanbul'da yapılmıştır.

Seminerin açış konuşmasını yapan Enstitü müdürü Selahaddin Birkan, Uluslararası ve Milli Hukukun, çalışan kadınların erkeklerle hak eşitliği esasını kabul etmekle birlikte, kadınları, erkeklerden farklı olarak koruduğunu söylemiştir.

Profesör Orhan Tuna seminerin ilk konferansını vermiş ve «Sosyal tarihte çalışan kadın» konusu üzerinde durmuştur.

Üç gün devam eden semineri, kamu ve özel sektör temsilcileriyle işçi ve işveren sendikaları temsilcileri izlemişlerdir.

*

İŞÇİ EĞİTİM SALONU

Ergani Bakır İşletmesinde yapılmasına karar verilen «İşçi Eğitim Salonu» ile ilgili hazırlıklar tamamlanmıştır. 114 bin liraya malolacak salonun önümüzdeki günlerde yapımına başlanacaktır.

“Tek ders” uygulaması ve Türk-İş'in görüşü

Geçtiğimiz ay içinde yurt ölçüsünde önem kazanan “Tek dersten bekleme” hakkında Türk-İş bir açıklamada bulunarak, uygulamanın değiştirilmesi gereğini savunmuştur. Türk-İş'in bu konudaki bildirisi şudur:

«Eğitimde reform gereğine inanan ve bunun savunuculuğunu yapan Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) bugün yurt ölçüsünde büyük bir tepki ile karşılanan «Tek dersten bekleme» uygulamasının ülke gerçekleri ile bağdaşmadığı görüşüne katılmaktadır.

Milli Eğitim Bakanı İlhami Ertem'in yaptığı açıklamaya göre yeni yönetmelik, öğrencilerin kendi kabiliyetleri yönünden yetişmelerini sağlamaktan uzak olduğunu göstermektedir. Orta okullarda 3, liselerde 4 dersten bile 4'er numara almış öğrencilerin not ortalamaları 6 olduğu takdirde takıntısız bir üst sınıfa geçebileceklerine karşılık, tek dersten 4'ten aşağı not alan öğrencinin sınıf geçmemesi gibi adaletsiz bir uygulama, her geçen gün daha büyük bir problem olma yeteneğini gösteren eğitim sorunumuzu daha da içinden çıkılmaz bir şekle sokmaktadır.

Yurdun çeşitli bölgelerinden Türk-İş'e sayısız müracaatlar yapılarak «Tek dersten bekleme» uygulamasının değiştirilerek, öğrencilere bir hak daha verilmesi istenmekte ve bunun gelişmekte olan yurt ekonomisine yardımcı olacağı ileri sürülmektedir. Gerçekten de ekonomik bir bunalım içinde olan binlerce aile, çocuklarının bir yıllarını boş geçirmelerinin kendilerine daha büyük bir sıkıntı yükleyeceğini, bunun yanısıra, çocukların okullarından uzak kaldıkları süre içinde çeşitli tesirlerin altında derslere karşı ilgilerinin azalacağını savunmaktadırlar.

Eğitimde kalkınma ve sosyal adalet ilkelerine uygun köklü bir reformun eksiksiz uygulanmasının savunucusu olan Türk-İş, yönetmeliğin bu konuda yeni problemler yaratacağına inanarak iki yıldır yürütülen uygulamanın bu yıl da devam ettirilmesi için gerekli değişikliğin bir an önce yapılmasını istemektedir.»

İNSANCA
YAŞAMAK
HAKKIMIZ...



Sosyal
adaleti
sağlamanın
başlıca
çaresi

Asgari
ücret

“ Bundan sonra, 931 sayılı Kanunu uyarınca, asgari ücretler bir merkezden tesbit edilecektir. Esgari ücret tesbit Komisyonunun çalışması, tutum ve davranışı bu problemin hallinde büyük rol oynayacaktır. Bu komisyon gerçek anlamda bir asgari ücret tesbit edemezse, daha uzun süre, asgari ücretlerin sosyal adalet ilkelerine uygun bir düzeye getirilmesi meselesi toplu sözleşme görüşmelerinde önemli bir yer tutacaktır. Böyle bir gecikme, yine uyuşmazlıkların çıkmasına hatta grevlerin yapılmasına başlı başına sebep olacak bir önem taşımaktadır.,,

*Türk-İş 7 nci Kongresine sunulan
İcra Kurulu Raporundan.
15 Nisan 1968*

Bir gazetede çıkan haber üzerine, konu, kısa zamanda kamuoyunun malı oldu. Aşağı yukarı bütün gazeteler, konu ile ilgili makaleler yayınlıyor, röportajlar, anketler yapıyor, komisyonun çalışmaları hakkında bilgi alabilmek için muhabirlerini seferber ediyorlardı.

Basını böylesine ilgilendiren mesele, asgari ücret tesbiti konusuydu.

KOMİSYONUN ÇALIŞMALARI

Asgari ücret komisyonu, 931 sayılı İş Kanununda öngörülen yönetmeliğin çıkıp yürürlüğe girmesinden sonra toplanmış ve çalışmalarına başlamıştır. Komisyonun çalışmaları bir süre sessiz sedasız devam etmiştir. Ama yüzbinlerce işçi ailesinin sonucunu dört gözle beklediği sabırsızlandığı bir konuda sessizliğin daha fazla uzaması mümkün olmamış ve konu, basın aracılığıyla, kamuoyuna aksetmiş, kamuoyunun malı olmuştur.

TÜRK-İŞ EYLÜL 1968

Devlet, çalışanların, yaptıkları işe uygun ve insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlamalarına elverişli adaletli bir ücret elde etmeleri için gerekli tedbirleri alır.

*Anayasa
Madde 45*

Barış içinde olmak ve toplu sözleşme düzenini bugüne kadar olduğu gibi, bundan böyle de arızasız işletebilmek, ücretlerde adaleti sağlamak ve ülkemizde hem kamu sektörünün hem özel sektörün Anayasa ve Kalkınma Planında öngörülen ilkelere uygun genel bir ücret politikası izlemele-riyle mümkün olacaktır. Bu politikada asgari ücret tesbiti en önemli faktördür.

Özel sektörün endüstriye hakim olduğu Amerika-da dahi işverenlerin tepkilerine ve 'federatif' sistemin güçlüklerine rağmen, asgari ücretlerin devamlı olarak arttırılması ücret adaletinin sağlanmasına hareket noktasının tesbiti bakımın-dan zorunlu görülmüştür.

*Türk-İş Yedinci
Kongresine sunulan
İcra Kurulu raporundan*

ASGARİ ÜCRET NEDİR

İş Kanunu uyarınca çıkarılan asgari ücret yönetmeliği, asgari ücreti şu şekilde tarif etmektedir:

«Asgari ücret, işçilere normal bir çalışma günü karşılığı olarak ödenen ve işçinin asgari gıda, mesken, giyim, sağlık, aydınlatma, taşıt, kültürel ve eğlenme gibi zarruri ihtiyaçlarını cari fiyatlar üzerinden karşılamaya yetecek miktarda olan ücrettir.»

Bu açık tarif dahi, tartışmalara yol açmış, bir kısım işverenler, önceleri, asgari ücretin bir işçinin mi, yoksa işçi ailesinin mi, gıda, konut, giyim, sağlık, aydınlatma, taşıt gibi masraf karşılaması gerektiği üzerinde durmuşlardır. Bu kişiler, asgari ücret tesbitinde işçi ailesinin değil sadece işçinin dikkate alınması gerektiğini savunmaya kalkmışlardır. İşçinin aile sahibi olması,

baktığı bir eşi, çocukları, anası, babasının bulunması işverenleri ilgilendirmektedir

«İşçi ailesi ne yaparsa yapsın» düşüncesi içinde, işçiyi tek başına mütalâ etmek istemiş, bütün dünyada uygulanan sisteme göz ve kulaklarını kapamışlardır. Bu anlayışta olan işverenlerin işçiyi bir makine gibi gördükleri, insan haysiyetine yaraşır bir yaşama hakkı bir yana, aile kurma hakkı bile tanımak istemedikleri de bu vesile ile ortaya çıkmıştır.

EN SAKAT GÖRÜŞ

Bağımsızlıklarını daha yeni ilân etmiş genç devletlerde bile, işçinin asgari ücretinin hesaplanmasında ailesi dikkate alınırken, dünyanın en ileri Anayasalarından birine sahip, sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye'mizde böylesine sakat bir görüşün tutması, kabul edilmesi söz

konusu olamazdı.

Böyle bir görüşün kabul edilmiyeceğini işveren çevrelerinin bilmemesine imkân yoktur. Buna rağmen, bu iddiayı ortaya atmanın nedeninin, bir yandan zemin yoklama, öbür yandan da asgari ücret komisyonu çalışmalarını engelleme olduğu düşünülebilir.

İŞÇİLERİN GÖRÜŞÜ

Adil bir asgari ücret tesbitini mümkün mertebe geciktirmek ve çeşitli oyunlarla, bunu mümkün mertebe az tutmak düşüncesinde olan işverenlerin yanısıra işçilerin bu konudaki düşünce ve görüşlerini bilmek de faydalı olacaktır.

Asgari ücret konusu, Türk-İş'in Yedinci Kongresine sunulan raporda ve kongrede üzerinde önemle durulan konulardan birisi olmuştur.

Bu 450 lirayla nasıl
geçim yapalım siz düşünün
nüfus başına 75 lira düşüyor
yalnız ayda 30 lira bir adam
ekmek yiyor nasıl idare olur

İşçiler diyor ki...

Bu 450 lirayla nasıl geçim yapalım, siz düşünün... Nüfus başına 75 lira düşüyor. Yalnız ayda 30 lira bir adam ekmek yiyor. Nasıl idare olur?"

«—Bizim fabrikada ücretler dörde ayrılır: 10, 12,80, 15, 55 ve 17, 47 liradır. Bundan fazla olan yoktur. Gösterilen rakamlarla bu hayat pahallılığına göre nasıl geçinilir? Sizlere soruyorum. Elinizi vicdanınıza koyun, ona göre işçileri biraz düşünün. Bizler de insan olarak dünyaya geldik. Sizler ne yerseniz, bizler de onu yemek isteriz; ama ne yazık ki soğan ekmekle idare ediyoruz.

Bizlerde yaşama hakkı yoktur; hakkımız açıktan ölmektir.»

*

«Bir ailenin zorla geçinebildiği bir yıllık masrafı 9605.00 TL. dir. Benim kazancım bir yıllık 6360.- TL. gel de bu parayla geçin.»

«—Yeter artık bu çile... ücretleri işçilerin insanca yaşamasını sağlayacak bir seviyeye çıkarmak! Ne zaman?...»

*

«—Yemek masrafı: Bugün için bir kilo et 750 krş. Bir ay sonra 10 liraya çıkacak. Nebati yağ karaborsa, sade yağ 15 liradır. Bu yemek masrafına bir de tatlı veya meyve ilâve edilirse ki gönül ister...»

*

«—Dört nüfuslu bir aile reisi olmam hasabıyla, iki çocuğum ilk tahsilde olup, bütün bu giderler, benim gelirim olan 450 lira ile ve dolayısıyla geçimimin ne şekilde olduğu kararını sizler verin...»

*

«—İki odalı ev için 150 lira kira veriyoruz. Oğlum orta okula, kızım ilk okula gitmektedir. Bu şartlar altında kızımı ilk okuldan sonra yüksek okula vermeyip, oğlumu gücüm nisbetinde okutmaya gayret edeceğim. Not: X ile gösterilen ödemeler Eylül 1966 ayında oğlumu sünnet yaptırdığımdan, birinci sırada yazılı olan mağazaya ceman 810 TL. borçlandım ve ayda 100 lira ödemek suretiyle maaşımı ayarlıyorum. Yine çocuklarımın okul masraflarını bir kırtasiyeciden taksitle almak suretiyle mali durumuma göre, ayda 15 TL. veya 25 TL. gibi taksitlerle ödeme yapıyorum.»

*

BAŞKA MASRAFLAR

“Başka ne masrafımız var” sorusuna verilen cevaplardan bazıları ise şöyle:

«—Şayet bu hususları yerine getirirsem her ay borçlu kalıyorum...»

«—Kızıma çeyiz yapıyorum, çok masraf oldu: 650 lira...»

«—Verilecek yer çok, para yok...»

«—Ancak bu masrafları Pazar günleri iş bulursam çalışıp, idare etmeye çalışıyorum...»

«—Keyfi masraf yapıyoruz...»

«—Daima borçlu kaldığımız için başka bir yere vermeye kalmıyor...»

«—İcradan kurtulduğumuz yok...»

«—Bütçe imkânsızlıklarından ötürü başka masraf yapamıyoruz...»

Türk—İş'in Yedinci Kongresinde sunulan İcra Kurulu Raporunda asgari ücretlerle ilgili bölümde şu görüşler yer almaktaydı:

«Önümüzdeki devrede barış içinde olmak ve toplu sözleşme düzenini bugüne kadar olduğu gibi bundan böyle de arızasız işletilebilmek, ücretlerde adaleti sağlamak ve ülkemizde hem kamu sektörünün, hem özel sektörün Anayasa ve Kalkınma Planında öngörülen ilkelere uygun genel bir ücret politikası izlemeleriyle mümkün olacaktır. Bu politikada asgari ücret tesbiti en önemli faktördür.

Asgari ücret her geçen gün bir kat daha önem kazanmaktadır. Özel sektörün endüstriye hakim olduğu Amerika'da dahi, işverenlerin tepkilerine ve federatif siste-

min güçlüklerine rağmen, asgari ücretlerin devamlı olarak artırılması ücret adaletinin sağlanmasında hareket noktasının tesbiti bakımından zorunlu görülmüştür.»

BİR RAPOR

Asgari ücrete esas olacak besin harcamaları konusunda bir de rapor hazırlanmış bulunmaktadır. Raporu hazırlayan, bu konuda Türkiye'nin en yetkili kuruluşu olan Ankara Üniversitesi Biokimya Enstitüsüdür.

Raporun Biokimya Enstitüsü Direktörü Profeseör Dr. Kâzım Aras tarafından yazılan girişinde, şöyle denmektedir:

«Besin ve beslenme ihtiyacı işçi için bütün ihtiyaçlardan daha önemli ve tasarruf

mülâhazasının bahis konusu olamayacağı temel ihtiyaçlardan biridir. Türkiye'de yiyecek maddelerinin pahalı ve işçi ücretlerinin ise düşük olması muvacehesinde, işçi ile işçi ailesi fertlerinin beslenme durumları tehlikeli denilebilecek bir düzeye girmiş ve kötü beslenme şartlarının hazırladığı ortamda, intani ve organik hastalıklar hızla arttığı için, işçi sağlığının korunması son derece masraflı bir hal almıştır. Aslında beslenme şartlarının düzene sokulması ve işçiye kendinin ve ailesinin yiyecek ihtiyacını karşılamaya medar olacak seviyede ücret ödenmesi hem milli prodüktivite ve hem de işçi sağlığı bakımından önemli yararlar sağlayacak bir tedbir olduğu halde, nedense bugüne kadar bu yolda gidilmemiş ve hastalanan işçilerin pahalı ilaçlarla ve işyerinden uzak kalmak suretiyle tedavi edilmeleri ihtiyar edilmiştir. Tedavinin, işçiyi hastalıktan korumaya

Asgari ücret kanusunda Türk-İş tarafından bir anket düzenlenmiş ve çeşitli işkollarındaki işçilerin görüşleri alınmıştır. Aşağıda okuyacağınız mektuplardan bazıları ankete katılan işçilere aittir.

Bu cevaplar, işçinin insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesini çok görenlere ithaf olunur...

EĞLENCE MASRAFI

“Eğlence masrafınız kaç lira” sorusuna verilen cevapların hemen tamamı, eğlence için para ayrılmadığı yolundadır. Cevaplar arasında bazıları da şöyle demektedir

«—On üç senedir iki defa sinemaya gittim. Ailem hatta hiç gitmedi.»

«—Sinemayı ve tiyatroyu afişlerde görüyoruz...»

«—Parasızlıktan, stadyuma maçın ikinci devresine kapılar açılınca, bedava giriyorum...»

«—Her ayı borçlu kapatıyorum ve eğlenceden ailece tamamen mahrum bir hayat yaşıyoruz...»

YILLIK İZİNDE

NEREYE GİDİYORSUNUZ

Anket cevap yeren işçilerin tamamına yakın kısmı yıllık izinlerinde herhangi bir yere gidemediklerini söylemişlerdir. “Yıllık izinlerinde bir yere gidiyor musunuz?” sorusuna verilen cevaplar arasında şunlar da vardır:

«—20 günlük izin süresinde başka bir işte çalışıyorum...»

«—Elimizde başka para kalmadığı için gidemiyoruz...»

«—Paramız yok ki, gidelim...»

«—Aldığımız para ayda 500 lira. Yapılan masraf çok. Yüzde seksenimizin maaşları icrada. Geçimi siz hesabedin. İşçinin nasıl geçindiğini siz tasavvur edin. Bizler senelik tatillerimizde gezmekten vazgeçtik, işe gelirken, eve ekme parası bırakmaktan aciziz ve yüzde doksanımızın yaşayış tarzı budur.»

nazaran daima daha pahalı ve ekonomik olmayan bir tedbir olduğu kaideten kabul edildiğine göre, ekserisi ithal malı olan ilaçlar için avuç dolusu para ödemektense, bu parayı tasarruf edip işçinin ücretinin ihtiyaç olduğu seviyede besin maddesi satın alabileceği bir düzeye ulaştırılması yurt ekonomisi bakımından da yararlı olacak ve paramızın ilaç karşılığı dış ülkelere kaçması önlenecektir.»

YAŞAMA HAKKI

Çağımızda artık asgari ücret tesbiti bir bilim işi haline gelmiştir. Bilimsel araştırmalar, geçinme endeksleri, asgari ücretlerin tesbitinde tek ölçü olarak ortaya çıkmaktadır. Buna karşı, işverenlerin ödeme güçleri asgari ücret için hiçbir zaman bir ölçü olmamaktadır. Çünkü, asgari ücret, sos-

yal ücrettir; işçi ve ailesinin yaşaması için gerekli EN AZ ücrettir. Bu ücretin altına düşüldüğü taktirde, işçi ve ailesinin yaşama imkânları elinden alınmış olmaktadır. İşçi ve ailesinin yaşama hakkı söz konusu olunca, herhalde işverenin kârının azalacağından, ya da mübaağalı bir şekilde «öde me gücü olmadığından» söz etmek imkânsızdır. Çünkü, insanların yaşama hakları, herşeyden üstündür, kutsaldır. Ne işverenlerin ödeme güçleri, ne ekonominin yapısı, ne yanlış yorumlanan kalkınma plânları, yaşama hakkının önüne geçme gücünde değildir,

TÜRKİYE VE AET'DE ÜCRETLER

Türkiye işçi ücretleri yönünden ele

Kazancım giderimi zaten karşılamadığı bir yana eğlenceye para nereden bulurum-

“Kazancım giderimi zaten karşılamadığı bir yana, eğlenceye para nereden bulurum”

Aldığım aylık mecburi ihtiyaçlarıma hiç bir zaman kafi gelmiyor. Mütamadiyen borçlanıyorum eğlence vesair yerlere ancak gidenleri görüyör ve gıpta ediyorum

“Aldığım aylık mecburi ihtiyaçlarıma hiçbir zaman kafi gelmiyor. Mütamadiyen borçlanıyorum. Eğlence ve sair yerlere ancak gidenleri görüyör ve gıpta ediyorum;

Aldığım ücretin kifayetsiz oluşundan mecburi olarak yiyecek ve giyecek masraflarımda kısıntı yapıyorum. Eğlence vesair yerlerinden tamamen mahrum bir hayat yaşıyoruz.

Aldığım ücretin kifayetsiz oluşundan, mecburi olarak yiyecek ve giyecek masraflarında kısıntı yapıyorum. Eğlence vesair yerlerinden tamamen mahrum bir hayat yaşıyoruz.”

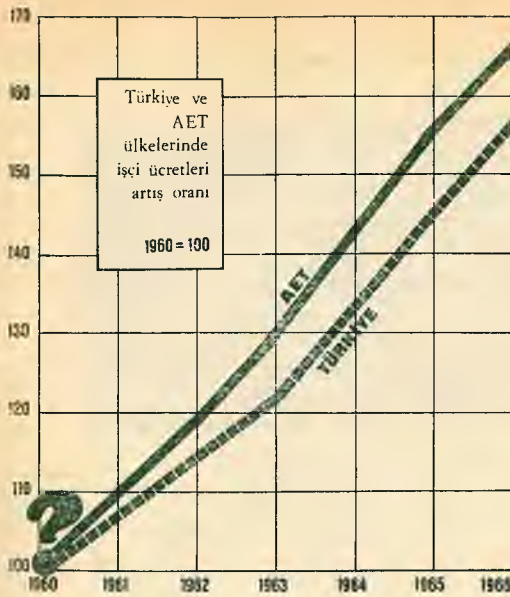
alandığında, hiç de parlak bir görünüm arz etmemektedir.

İktisadi Kalkınma Vakfı tarafından hazırlanmış bulunan Türkiye ve AET’de işçi ücretleri konulu bir araştırma bu gerçeği ortaya çıkarmaktadır.

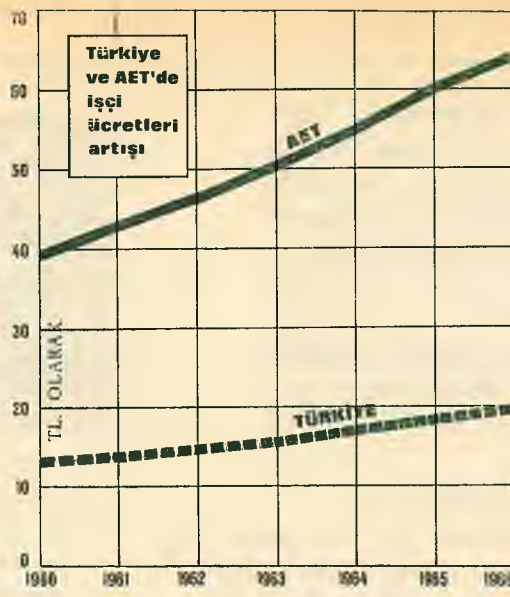
Araştırmaya göre, 1960 da Türkiye’de 12. 61 lira olan ücret ortalaması, 1966 yılında 19. 42 liraya yükselmiş, buna karşı, Ortak Pazar ülkelerinde 38. 90 lira olan ortalama ücret, 1966 yılında 63. 85 liraya çıkmıştır. (Tablo 1)

Artış oranı olarak hesaplandığında işçi ücretleri artışının Türkiye aleyhinde bir seyir izlediği görülecektir. 1960 yılı ücretleri 100 kabul edilecek olursa, 1966

Türkiye ve Ortak Pazar ülkeleri işçi ücretleri



1960 - 1966 yılları arasında Türkiye ve AET ülkelerinde işçi ücretlerinin seyri (Türk Lirası olan) grafikte görüldüğü üzere 1960 da zaten büyük olan fark giderek, daha da artmıştır. Görünen de odur ki, gerekli tedbir alınmazsa fark ertacaktır.



1960 ücretleri Türkiye ve AET için 100 kabul edilirse, 1966 yılına kadar meydana gelen artış. Bu grafikte 1960 ücretleri aynı tutulmuştur. Oysa 1960 da Türk ve AET işçilerinin aynı hayat düzeyine sahip olduğunu iddia etmek imkânsızdır.

da ücretler ortalaması 156. 53 olmuş; buna karşı ortak pazar ülkeleri ortalaması 1960 yılında 100 kabul edilecek olursa, 1966 da bu rakam 164. 57 ye yükselmiştir.

Kaldı ki, bu arada bir soruyu da cevaplandırmak gerekir. 1960 yılında Ortak Pazar ülkeleri işçileri ile Türk işçilerinin aldıkları ücret, asgari geçinme imkânını aynı ölçüde sağlamamaktadır.

Ortak Pazar ülkeleri işçileri 1969 da aldıkları ücretle, insan haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesine yakın bir seviyede

geçinebildikleri halde, Türk işçilerinin bu yılda aldıkları ücret onları insan haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi vermekten çok uzaktı. Bu durumda, Türkiye'deki işçi ücretlerinin, Ortak Pazar ücretlerinden çok daha hızlı bir seyir izlemesi gerekirken, uygulamada, bunun altında kalmıştır.

Bu rakamlara karşı, ekonomimizin Ortak Pazar ekonomisinden henüz çok geride olduğu, Türkiye'nin Ortak Pazar ülkeleriyle mukayese edilemeyeceği söy-

lenebilir. Oysa, Türkiye bir yıl sonra, Ortak Pazar'a geçiş dönemine girecektir ve İktisadi Kalkınma Vakfı bu konuda şöyle demektedir.

«Bilindiği gibi, altılar arasında eşit işe eşit ücret prensibi cari olup, emeğin topluluk içinde tam seyyaliyeti kabul edilmiş ve büyük ölçüde tatbik mevkiine konulmuştur.

Esasen ilerde AET'ye tam üye olduğumuzda Türkiye'deki ücretlerin satın alma gücünün AET'dekine eşit veya hiç olmazsa çok yakın olması, sanayicilerimiz bakımından uyulması zorunlu bir hadise olacaktır.»

ŞİMDİ NE OLACAK...

Görölmektedirki konu hangi açıdan ele alınırsa alınsın, asgari ücretlerin gerçekçi bir şekilde ele alınıp, belirlenmesi gerekmektedir.

Ancak, bugüne kadar özellikle işveren çevreleri ve bu çevrelerin uydusu olmayı çıkarlarına uygun gören bazı kişilerin tutumu, Anayasamızın bir emir niteliğinde olan hükmüne rağmen, asgari ücretlerin adil ölçüleri içinde gerçekleşmesini baltalamak eğiliminde olduklarını ortaya koymuştur. Oysa işçilerin sabrı tükenmekte, Anayasa ile sağlanan haklarına bir an önce kavuşmak gibi en olağan istekte bulunmaktadır.

Bu durumda, asgari ücret konusunun önümüzdeki günlerde kamuoyunu, bazı çevrelerin tahminlerinden de fazla işgal edeceğini söylemek bir kehanet sayılmamalıdır.

Tablo I

GÜNLÜK BRÜT ARTIŞLARI «TL. OLARAK»

	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966
Türkiye	12. 61	13. 40	14. 32	15. 26	16. 67	18. 13	19. 42
AET Ülkeleri ortalaması	38. 90	42. 51	45. 98	50. 04	54. 82	60. 07	63. 86

Tablo 2

ÜCRET ARTIŞLARI «1960=100»

	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966
Türkiye	100	107. 09	114. 53	122. 29	133. 93	145. 74	156. 53
AET Ülkeleri orta.	100	109. 34	118. 34	128. 63	141. 63	154. 65	164. 57

KUTSAL ÜCRET

Türkiye bugün, kalkınma savaşının önemli bir aşaması ile karşı karşıya bulunuyor. Nazari olarak tüm yurttaşlara tanınan «yoksulluktan kurtulma özgürlüğü»nün pratikte ne anlam taşıdığı asgari ücretler konusunda yapılacak çalışmaların sonucu ile ortaya çıkacak.

Gerçek kalkınmanın ana unsuru, çalışanlara, gelir dağılımında yaptıkları işe uygun ve insanlık haysiyeti ile bağdaşan bir pay sağlamaktır. Türkiye'de bu pay ne olacaktır? Bugünlerde enine boyuna görüşülmeğe başlanan konu budur.

İşçiye ve ailesine insanca yaşamasını mümkün kılacak ve insanlık haysiyeti ile bağdaşacak bir ücret ödenmesi gereği, zamanımızda dünyanın pek çok ülkesinde artık tartışma konusu bile olmayan temel ilkelerden biridir. O kadar ki, batı ülkelerinin çoğunda bu pay «kutsal ücret» adı ile anılmaktadır.

Asgari ücreti, diğer bir deyişle kutsal ücreti, ekonomik ölçülerin ötesinde sosyal bir ücret olarak kabul etmek gerekir.

Kutsal ücret olarak anılan ve temeli, işçiye insanca yaşayabileceği bir ortam yaratmaya dayanan ücret, tarih boyunca önemini korumuştur. Roma'da İmparatorluk devirlerine dayanan asgari ücret konusu, Fransa'da ilk kez 1793'te ele alınmış; İngiltere'de devlet, maden işkolunda işçinin istismarını önlemek için tespit ettiği asgari normlarla ücret düzenine müdahale etmiştir. Yeni Zelanda asgari ücretleri kanunlaştıran ilk ülke olmuştur. Tarihimizde de işçi ücretlerine ilk devlet müdahalesini 18. yüzyıl başlarında görmekteyiz. 2 Şaban 1226 tarihindeki bir fermanda işçilerin ücretleri şöyle belirlenmişti:

Naccar kalfası 110 para, Kârhaneci 110 para, üstad silici 90 para, alânedcar 90 para, vasar nec-car 80 para, bayağı neccar 70 para, usta marangoz 80 para, neccar şakirdi 45 para, sıvacı işçi başı 110 para, üstad kalemkâr sıvacı 95 para, bayağı kalemkâr sıvacı 80 para, bayağı sadekâr sıvacı 70 para, sıvacı şakirdi 45 para, sernakkaşan 100 para, üstad kalemkâr nakkaş 95 para, bayağı kalemkâr nakkaş 85 para, nakkaş 70 para, nakkaş şakirdi 70 para...

Ulusal düzeyde, ülkelerin çoğunca alınan tedbirlerin, 1919 yılında Uluslararası Çalışma Teşkilâtı «ILO» nın kurulması ile ulusal sınırları aşan bir nitelik kazandığını görmekteyiz. Asgari ücret, ya da kutsal ücret konusu, artık ulusların kendi sınırları içinde çözümleyecekleri bir problem olmaktan çıkarak uluslararası bir sosyal politika olmuştur.

İşçi, işveren ve hükümet yetkililerinin ortaklaşa temsil edildikleri Uluslararası Çalışma Teşkilâtı «ILO», her şeyden önce «işçinin ve ailesinin yalnızca geçimini temin eden ücret, insanca yaşamaya yeterli ücret değildir» diyerek konuya açıklık getirmiş, bu yönde sarfedilecek çabanın «işçinin insanca yaşaması için yeterli ücrete sahip olması kriterinden hareket etmek gerektiğini belirlemiştir. Uluslararası Çalışma Teşkilâtı aksi tutum ve davranışların sefaletin kaynağı olacağını belirtmiş ve «sefaletin olduğu yerde refahın tehlikede olduğu» gerçeğini ortaya koymuştur.

Çalışma Teşkilâtı bu konuda o derece ileri bir sosyal görüş getirmiştir ki, «bir işyeri eğer bir işçiye insanlık haysiyetine yaraşan ve insanca yaşaması için elverişli bir ücret ödeyemiyorsa o işyerinin kapanmasını makbul ve normal» kabul etmiştir. Avusturalya, ILO'nun bu görüşünü benimseyen ve uygulayan ülkelerden biri olmuştur.

İşçiye insanlık haysiyeti ile bağdaşan ve insanca yaşaması için yeterli ücret ödenmesi ilkesi, 1961 Anayasasında da yer almaktadır. Anayasanın 45 nci maddesi «Devlet çalışanların insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlama-larına elverişli adaletli bir ücret elde etmeleri için gerekli tedbirleri alır» demek suretiyle konuya açıklık getirmiş, devleti ücrette adaleti sağlamakla görevlendirmiştir.

Esasen her toplumda adaletin sağlanması devlete düşen bir görevdir. Toplumda düzen adaletle sağlanır. Bir ülkede herkese, özellikle toplumun ihtiyaçlarını sağlayan en önemli üretim unsuruna hakkını, payını tam olarak vermek adaletin başta gelen gereğidir. Toplum düzeninin bir başka şekilde korunamayacağı da muhakkaktır.

Ücrette adaleti gerçekleştirmeye çalışırken üretim unsuru olan emeği bir mal olarak görmeğe imkân yoktur. Bugün bazı çevreler insan emeğini bir mal saymakta ve herkesin elindeki malı istediği şekilde satabilme serbestisine sahip olduğu gibi çarpık bir mantıktan hareketle, emeğin de hangi şartlarla ve ne karşılığında olursa olsun satılabileceğini ileri sürmektedirler. Oysa, insan emeğini bir mal olarak görmeğe ne hukuken ne de fiilen imkân vardır. Çünkü emek, insan dediğimiz tüm hukukun sahibi ve konusu saydığımız mevcudiyetten ayrılmaz.

İnsan emeğini bir mal sayma mümkün olsa dahi bunu diğer mallarla kıyaslamak hatalı olur. Çünkü, insan emeği hayatı ile ve zamanla sınırlıdır. Boş geçen her an, emekten istifade ve fırsat imkânının kaçması ve aynı zamanda işçinin ihtiyaçlarının artması demektir.

İşçi işverene her geçen günle heder olmakta bulunan emeğini arzetmektedir. İşçi için her geçen boş gün bir daha yerine konulamıyacak bir zıyanıdır. Bunu bilen işçi ilk fırsattan istifade ile bir işe girmek ister. Halbuki, işveren için boş kalma tehlikesi aynı derecede büyük değildir. Çünkü işçi, bir gün çalışmadığı zaman bile aç kalabilir. Fakar sermaye sahibi olan işveren ancak uzun müddet sermayesinden sarfetmek zorunda kalırsa esaslı bir zarara uğrayabilir ki, bu durumu işçinin durumu ile karşılaştırılamıyacak derecede kuvvetlidir. Bu sebeple işçinin, asgari ölçüler içinde, ücretinin tesbitini mukavele serbestisinde bırakmak veya arz talep kaidesinin insafsız çarkına terketmek, işçilerin daima işverenler menfaatine olarak ızdırıp çekmeleri sonucunu doğurur.

Asgari ücretleri sözleşme serbestisine ve arz ve talep kanunun insafsız çarkına terk etmek kadar vahim bir diğer husus da, serbest rekabetin şartlarından faydalanan gözü açık insanların faaliyetlerinin dikkate alınmamasıdır.

Bu insanlar bugün fert halinde çalışıp alabilmesine kazanmakla yetinmeyip tröstler karteller şeklinde türlü birleşimler vücuda getirerek piyasalara hükmetmeğe başlamışlardır. Öyle ki, işçinin sendikalaşması dahi bunlarla mücadeleyle imkânsız bir hale getirmiştir.

Bugün çok kere kamu menfaatlerini çiğneme pahasına, aşırı kazanç hırsı ve bu hırsı körükleyen insafsız ekonomik hürriyet, toplumda çalışanların sefaletini doğurmaktadır.

Toplumda adalet duygusunu zedeleyen bu gi-dişe «dur» deme görevi devletindir. Devlet, adaletin zedelenmesini önleyecek tedbirleri alacaktır. Bu tedbirlerin başında, asgari ücretin işçinin insanca yaşamasını mümkün kılacak bir şekilde belirlenmesi gelmektedir.

Yurdumuzda bugüne kadar gerçekçi bir ücret politikasının belirlenmemiş olması etkilerini en vahim şekilde üsgari ücretlerde hissettirmiştir. Yıllarca ücret artışları tehlikeli gösterilmeğe çalışılmış, tutarlı bir ücret politikasının gelir dağılımındaki adaletsizlikleri düzeltme araçlarından biri olduğu gerçeği görülmek istenilmemiştir. Bu dönemi «prodüktivite artışına paralellik» ilkesi ve buna bağlı maksatlı bir propaganda safhası izlemiştir. Asgari ücretlerin tespitini prodüktivite artışına bağlayan ve Kalkınma Plânının da bu görüşten hareket ettiğini öne süren tutarsız görüşün çağımızda yeri yoktur. Asgari ücretlerin tespitinde ölçü, sosyal adalet ilkeleridir. Asgari ücret ekonomik ölçülerin ötesinde sosyal bir ücret, kutsal bir ücrettir.

Kabul etmek gerekir ki, bugün yurdumuzda sefalete en yakın olan kişiler emeklerinden başka gelir kaynağına sahip olmayan işçilerdir. İşçilerin emeklerinin onları sefaletten kurtaracak ölçüde değerlendirilmemesi, yani işçi ve ailesinin insanca yaşaması için elverişli bir asgari ücretin tesbit edilmemesi halinde, «Türkiye'nin kalkınmakta olduğu» sözleri boş laf olmaktan öteye geçemeyecektir. Bu durumda, kalkınmanın Türkiye değil, belli bir zümre olduğu gerçeğini de kabul etmek gerekecektir.

Yurt ve dünya gerçekleri karşısında Türk İşçi Hareketinin asgari ücrete başkaca bir anlam verememesine imkân yoktur ve olmayacaktır.



İngiliz İşçilerinin Yüzüncü Yıl Kongresinde Türk-İş Başkanı konuştu...

İngiliz İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TUC)'nun 100 ncü Kongresi 1—6 Eylül tarihleri arasında Blackpool'da yapılmıştır.

8 milyon 700 bin işçiyi teşkilâtlandıran 160 sendikayı temsilen 1000 delegenin katıldığı kongrede İşçi Partisi Hükümetinin ekonomik politikası yerilmiş, İngiliz sendikacılığının işçi ücretlerinin kararnamelerle düzenlenmesinin karşısına dikileceği açıklanmıştır.

Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy'un da katıldığı 100 ncü kongrede delegeler, «eşit değerde iş karşılığı eşit ücret» ödemesine ilişkin Uluslararası Çalışma Teşkilâtı sözleşmesinin İşçi Partisi hükümeti tarafından 1968 yılı içinde onaylanmasını istemişler, bu sözleşmenin uygulanmaması sonucu patlak verecek grev hareketlerini desteklemeyi kararlaştırmışlardır.

Kongrede işçilerin işyeri yönetim ve denetimine daha geniş ölçüde katılmasını öngören teklif çeşitli tartışmalara yol açmış, Elektrik İşçileri Sendikası sözcüsü Eric Hammond, bu teklife karşı olduklarını işçilerin ve sendikacıların kendi işleri ile meşgul olmasının daha doğru olacağına inandıklarını söylemiştir. Hammond'un protesto ile karşılanan bu sözlerine teklif sahibi Ulaştırma İşçileri Sendikası adına Jack Jones cevap vermiş, «Elektrik İşçileri Sendikası Başkanı Leslie Cannon çeşitli işletmelerin yönetim kurullarında işçi üye olarak görev alırken, başkan olduğu sendika sözcüsünün bu konudaki sözlerini hayretle karşılıyorruz.»



Türk-İş Başkanı TUC'nin Yüzüncü yıl kongresinde... (soldan sağa) Dr. Ekmel Zadil, TUC Genel Sekreter Yardımcısı Victor Feather, TUC Başkanı L. Wright, Histaduth Genel Sekreteri Ahovan Becker, TUC Genel Sekreteri G. Woodcock ve Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy.

demmiştir. Teklif oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Hükümetin eğitim harcamalarında kısıntı yapmasına İngiliz Sendikacılık Hareketinin karşı olduğu da 100 ncü yıl kongresinde açıklanmıştır. Kongrenin oybirliği ile aldığı kararda 1968 Ocak ayında açıklanan ve eğitim harcamalarında kısıntı yapılmasını öngören hükümet politikası şiddetle yerilmiş, bu politikanın İngiliz gençlerinin iyi bir şekilde yetişmesini engellileceği, bunun da etkilerini ekonomik gelişme üzerinde göstereceği belirtilmiştir.

100 ncü yıl kongresinde ilaç firmalarının tutumu da tenkit konusu olmuş Kimya İşçileri Sendikası Genel Sekreteri ve İşçi Partisi Milletvekili Bob Edwards, «İlaç sanayiinin derhal millileştirilmesi için Konfederasyon yetkililerinin tedbir almasını» istemiştir. Çeşitli ilaçların «Yüzde bin kârla satıldığını» iddia eden Bob Edwards, «Büyük ilaç firmaları milli

sağlık merkezini bu şekilde sağlamaktadırlar» demiştir.

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Seyfi Demirsoy da 100 üncü kongrede bir konuşma yapmıştır. Çekoslovakya'nın işgali olaylarını şiddetle yeren Türk-İş Başkanı, «... hürriyet kapılarını aralamaya çalışan Çekoslovakya zalimane bir şekilde işgal edilmiştir» demiş, İngiliz Sendikacılığının dünya işçi hareketindeki önemini anlatmıştır.

Türk-İş Başkanı, Türk Sendikacılık Hareketinin ilkelerini ise şöyle anlatmıştır:

«... Türk Sendikacılık Hareketi, milletlerin bağımsızlığına saygı duyar. İhtiyar dünyanın üzerinde yaşayan milletlerin huzura, hürriyetlerine kavuşturulması, hür sendikacılığın en kutsal hedeflerindendir. Hür sendikacılık âlemi bu gaye uğrunda yapacağı mücadeleye devam edecektir.»

ULUSLARARASI SENDİKACILIK HAREKETİ RUS İŞGALİNİN KALKMASINI İSTİYOR...

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri Harm Buiter 12 Eylül 1968 günü Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U'Thant'a yeniden müracaat ederek «Çekoslovakya'daki yabancı işgal kuvvetlerinin bir an önce çekilmesi için Birleşmiş Milletler Teşkilâtının çalışmalarına hız vermesini» istemiştir.

Genel Sekreter U'Thant'a Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonunca 7 Eylül 1968'de Brüksel'de düzenlenen «Hür sendikaların Çekoslovakya konusundaki konferansı»nda alınan kararı ileten Buiter Çekoslovakya'nın toprak bütünlüğünün ve bağımsızlığının garanti altına alınmasını istemiştir.

Uluslararası Yapı ve Ağaç Sanayi İşçi Sendikaları Federasyonu (IFBWW) Genel Sekreteri John Löfblad ve Genel Başkan Jemes H. Mills 13 Eylül tarihinde Uluslararası Çalışma Teşkilatı Yönetim kurulu'na bir muhtıra göndererek «ILO Yapı İnşaat Mühendisliği ve Kamu Hizmetleri Komitesinin Sovyetler Birliği hükümet delegesinin başkanlığında toplanması halinde Ağaç ve Yapı İşçilerinin bu toplantıya katılmıyacaklarını» belirtmiştir.

Çekoslovakyanın «vahşi» bir şekilde işgal edilmesinin Uluslararası Fedarasyonu böyle bir kararı almağa zorladığı açıklanmıştır.

CEHALETLE "SAVAŞ GÜNÜ" BELİRLENDİ

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) her yılın 8 Eylül gününü Uluslararası cehaletle savaş günü olarak kabul etmiştir.

İki yıldır uygulanmakta olan bu kutlamaya Hür dünya İşçileri, özellikle Unesco'nun gelişen bölgelerde uygulamakta olduğu okuma yazma programı ile katılmaktadırlar. ICFTU ile Habeistan İşçi Sendikaları Konfederasyonu tarafından ortaklaşa yürütülen program gereğince bugüne kadar 7000 işçiye okuma yazma öğretilmiştir.



İkinci Dünya Savaşı sırasında binlerce Çek'e mezar olan Riga Temerküz Kampı'na arazisinde yükselen bu yumruğun bundan iki ay öncesine kadar "faşizme karşı havalandığı" öne sürülüyordu... Heykel Bolşevik ihlâlinin 50 nci yıldönümü münasebetiyle Ruslar tarafından Çek topraklarına dikilmiştir... ve bu yumruk Çek ulusuna indi.

Ayrıca Asya, Afrika ve Güney Amerika'nın çeşitli ülkelerinde işçi Sendikalarının da destek ve katılımıyla düzenlenen kurslar sayesinde 10. 000 işçiye okuma yazma öğretilmiştir.

Birleşmiş Milletler tarafından «Eğitim Yılı» olarak kabul ve ilân edilen 1970 yılı için hazırlıklara başlanmıştır.

BUITER ASYA'DA...

ICFTU Genel Sekreteri Harm G. Buiter ILO tarafından düzenlenen Asya Bölge Konferansına katılmak için Japonya'ya gitmiştir.

Bu münasebetle Hiroşima, Singapur, Malezya ve Hindistan'ı da ziyaret edecek olan Genel Sekreter bu ülkelerin Sendikacılarıyla tanışacak ve Asya'da ICFTU'nun izleyeceği politika üzerinde görüşmeler yapacaktır.

«KADIN İŞÇİLER» TOPLANTISI YAPILIYOR

Uluslararası hür sendikacılık hareketindeki 12 milyon kadın işçiyi temsil eden yüz delege 30 Eylül-4Ekim tarihleri arasında Düsseldorf'ta toplanarak kadın işçilerin problemlerini ele alacaktır.

Federal Almanya İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DGB)'nin konduğu delegeler «aile sorumlulukları olan kadın

işçilerin sorunları, ekonomik ve teknolojik gelişmeler karşısında kadın işçilerin iş imkânları, kadın işçilerin sendikal harekete katılmaları» konularını görüşeceklerdir.

*

AMERİKAN ÇELİK İŞÇİLERİNİN GREVİ SÖZLEŞMEYLE ÖNLENDİ

Yarım milyon üyeli Amerikan Çelik İşçileri Sendikası uzun bir süre devam eden toplu pazarlık görüşmelerini sonuçlandırmış ve üç yıllık yeni bir sözleşme



I. W. ABEL
Çelik Sendikası Başkanı

imzalamıştır. 30 Temmuz tarihinden itibaren yürürlüğe giren sözleşmeye göre saat ücretlerine bu devrede 450 kuruş zam yapılacaktır. Sözleşmenin imzalanmasında sendikanın bütün işkolunda greve gideceğini bildirmesi önemli bir rol oynamıştır. İşçilere ayrıca, 3 gün ücretli izin, hayat sigortası ve sağlık sigortası sağlanmıştır.

*

PTT İŞÇİLERİNİN KONGRESİ BERLİN'DE...

Uluslararası Posta Telefon ve Telgraf İşçileri Federasyonu (PTTI)nun 20. Dünya Kongresi gelecek Temmuz'da Batı Berlin'de yapılacaktır.

PTT personelinin siyasi haklarını ve çeşitli sosyal güvenlik tedbirlerinin görüşüleceği kongrede ayrıca bir başkan yardımcılığı ihdas edilmesi için çalışmalar yapılmaktadır. Başkan yardımcısı Federasyon Başkanının herhangi bir sebeple görevden ayrılması halinde otomatikman bu göreve gelecektir.

*

TARIM İŞÇİLERİNİN SORUNLARI ELE ALINDI

Beş milyon üyeli Uluslararası Tarım İşçileri Federasyonu 17—18 Eylül tarihlerinde Stocholm'de toplanmış ve Tarım işçilerinin çeşitli sorunlarını ele almıştır. Toplantılar özellikle Asya, Afrika ve Güney Amerika'daki geniş tarım sahalarında çalışan işçilerin ücretleri, çalışma şartları görüşülmüş ve ILO'nun Haziran 1968 52. Genel Kurulunda alınan kararların üye devletlerce uygulanması istenmiştir.

*

ORTAK PAZAR ÜLKELERİ İŞÇİ SEYYALİYETİNİ KABUL ETTİ

Ortak Pazar üyesi 6 ülke Çalışma Bakanlarının yapmış olduğu son toplantıda işçi seyyaliyetini kabul etmişler ve üye devletler arasında işçilerin her hangi bir kısıtlamaya tabi olmadan serbestçe çalışmalarını sağlamışlardır. Buna göre, üye devletlerin işçilerine 5 yıllık ikâmet müsaadesi, mesken ve sosyal güvenlik hakları sağlanacaktır.

İSVEÇ GENEL - İŞ SENDİKASINDA KADIN İŞÇİLER İDAREYİ ELE ALDI

İsveç Genel-İş Sendikasında Kadınlar idareyi ele almışlardır. Üçte iki çoğunluğu sağlayan 185. 212 üyeli sendikanın son kongresinde yönetim kurulunda kadınlar çoğunluğu elde etmişlerdir.

Sendikanın Başkanı Gunnar Halstrom aynı zamanda Uluslararası Genel Hizmetler Federasyonu (TSI)nın da başkanıdır.

*

İTALYADA ELEKTRİK İŞÇİLERİ 48 SAATLİK GREVİ BAŞARIYLA BİTİRDİ

İtalyan Elektrik İşçileri Fedesyonu, işkolu seviyesinde yürüttüğü toplu pazarlıkta işverenin katı görüşü karşısında baş vurduğu grevden başarı ile çıkmıştır. Nisan ayından beri devam eden görüşmelerde işverenlerin iyi niyetle hareket etmediğine inanan Federasyon Mayıs ayında 48 saatlik bir işkolu grevi yapmış ve bundan sonuç alamayınca Eylül ayı içinde 72 saatlik bir grev daha yapmıştır.

İtalya'da hayatı felce uğratan grev karşısında işverenler, sendika isteklerini kabul etmişler ve iki yıllık sözleşme imzalanmıştır.

TELEVİZYONCULAR HAKSIZLIĞA KARŞI GREVLE DİRENİYOR...

Amerikan Televizyon Teknisyenleri Sendikası toplu sözleşme görüşmelerinden olumlu sonuç alamayınca greve gitmiştir. İşverenler Birliğinden özel bir emeklilik planı isteyen teknisyenler haklar elde edilinceye kadar greve devam edeceklerini açıklamışlardır. Resimde grevciler görülüyor.





DR. EKMEL ZADİL

Genel anlamı ile, ilk sendikalar 1824 yılında İngiltere’de kurulmuştur. Bu tarih, aynı zamanda, dünya sendikacılık hareketinin de başlangıcı olmuştur.

Vakia, bu tarihten önce de, işçiler ve ecir olarak çalışanlar kendi aralarında bir takım topluluklar kurmuşlarsa da başlangıcı 18. yüzyılın sonlarına kadar uzanan bu teşkilatlanma teşebbüsleri kanun dışı davranışlar olmaktan ileri gide-memiştir.

Nitekim kanun dışı sayılan bu birleşmeleri önlemek, gelişmelerine engel olmak üzere 1790 yıllarında koalisyon yasakları adı ile bir kanun da çıkarılmıştır.

O zamanki parlâmentoların mahiyeti gözönüne getirilince, böyle kanunların ne kadar kolaylıkla çıkarılabileceği tahmin edilebilir. Zira, yalnız Britanya’da değil, bir parlâmentoya sahip olan diğer ülkelerde de, bu organlar, yalnız varlıklı zümrenin katılabileceği müesseselerdi.

Seçme ve seçilme hakkı, belirli bir gelir seviyesine ulaşmış, belirli ölçüde taşınır ve taşınmaz mala sahip kişilere tanınan bir haktır. Bu niteliği ile parlâmentolar, ancak büyük arazi sahipleriyle büyük ticaret ve sanayi erbabının katıldığı ziraat, ticaret ve sanayi odaları birliği de sayılabilir.

Bu dönemde Almanya’da Başvekil Bismark’a karşı kuvvetli bir mücadele açmış olan Büyük sosyalist ve hatip Ferdinand Lassalle, Bismark’ın çalışanlar lehine çıkarmaya çalıştığı kanunlara da karşı çıkmış bunu bir uyutma, uyuşturma sayarak «*Bize sadece umumî seçim hakkı tanı, üst tarafı kendiliğinden gelir. Senden başka bir şey istemiyoruz*» sloganını yaymış ve yürümüşü.

Lassalle’in istediği; belirli yaşa gelmiş her vatandaşın, gelirine ve sosyal durumuna bakılmaksızın seçme ve seçilme hakkına sahip olmasıydı. Bu slogan, bütün batı dünyasında, varlıksız geniş topluluklar tarafından büyük bir heyecan ve anlayışla benimsendi.

Ancak, yukarıda mahiyetini açıkladığımız parlâmentoların söz sahibi olduğu bir yönetim düzeninde kanunlar elbette bu söz sahiplerinin temsil ettiği zümrenin menfaatlerini yani, kurulu düzeni koruyacak tutucu nitelikte olabildi.

Buna rağmen, gittikçe etkisini arttıran kitle baskısı ve karşı zümreden bazı idealistlerin romantik neşriyatı, nihayet 1824 yılında koalisyon yasakları kanununun yürürlükten kaldırılmasını sağlamış ve ancak bundan sonradır ki; çalışanların, müşterek menfaatlerini korumak üzere bir araya gelmeleri, teşkilatlanmaları mümkün olmuş, sendikalar da kanuna daya-

nan meşru müesseseler sayılmaya başlanmıştır.

Bu raporun konusu olan T. U. C. (İngiliz İşçi Sendikalar Konfederasyonu)nun 1968 genel kurul toplantısında tanıştığım bazı sendikacılar, kendi sendikalarının 1795—1798 tarihlerinde kurulduğunu iftiharla ifade etmişlerdir. Bu efendiler yasaklara rağmen, teşekküllerinin gizli olarak kurulmuş ve işletilebilmiş olmasını haklı bir şeref ve gurur vesilesi saymakta idiler. Bu duruma göre, sendikaların fiili kuruluşu 18. yüzyılın sonlarında başlamış, 1824’de de kanuniyet ve meşruiyet kesbetmiştir.

Memleketimiz bu döneme ancak 1947 yılında katılabilmiş-tir.

Bilindiği üzere, Türkiye’de ilk işçi hareketleri 19. yüzyılın ikinci yarısında başlamış, ancak, 20 Şubat 1947 tarihinde kabul edilen 4018 sayılı kanunla hukuki bir müeyyideye kavuşmuştur.

İşçi Sendikaları kuruluşlarına paralel olarak, işveren sendikaları da bu tarihten sonra kurulup gelişmeye başlamıştır.

İngiltere’de sendikalar her ne kadar 1824 yılından itibaren kanuna aykırı kuruluşlar olmaktan kurtulmuş ise de, gelişmeleri ancak 1860 yıllarından sonra başlar. Aradaki 40 yıllık süreyi bir intikal dönemi olarak kabul etmek mümkündür.

Gelişmeyi geciktiren en önemli etken (İdare mekanizması ile işverenlerin bu gelişmeyi önlemek için giriştikleri çeşitli baskı ve propogandalarla sendikalar hakkında umumi efkârda uyandırdıkları şüphe havası yanında) bizzat sendika kurucularının hatalı davranışları olmuştur.

Söyleki; ilk kurucular sendikaya üye olma hakkını, kendi şahsi durumlarını pekleştirecek kayıtlara bağlayarak, kıdemli ve vasıflı işçilere bir çeşit imtiyaz tanımlar, vasıfsız genç işçiler için daha yüksek aidat ödeme zorunluğu gibi, bunları ikinci plâna atan eşitsizlikler yaratmışlar, böylece de, kuruluşlarını kısırlığa mahkûm etmişlerdir. Bu durumun, hükûmet ve işverenlerce gelişmeyi engelleme vesilesi olarak mükemmelen istismar edildiğine şüphe edilemez.

1860 yılından sonra kurucular hatalarını anlayarak, tüzüklerini değiştirmişler, çıraqlar dahil her çalışanın eşit şartlar ve haklarla sendikalara üye olmalarını sağlamışlardır. Bu yola girildikten sonra da gelişme hızlanmış, işletme sendikacılığından, mahalli sendikacılığa geçme ve iş kolu esasına göre bütün yurdu kapsayan federasyonlara doğru örgütlenme imkânı doğmuştur.

Nihayet 1866 kongresinin aldığı bir kararla bir konfederasyon kurma hazırlığı başlamış ve 2 Haziran 1968’de bütün

dünyada ilk defa olarak, bütün mahalli sendikalarla federasyonları yurt çapında bir merkezi teşkilâta bağlayan ilk konfederasyon kurulmuştur.

Bu gelişme temposu içinde 1871'de çıkarılan kanunla sendikal faaliyetler kanun himayesi altına alınmış, grevler meşru direniş olarak kabul edilmiştir.

Sendikalar güçlendikçe toplum içindeki ekonomik ve sosyal etki ve başarıları da meyvalarını vermeye başlamış bu meyanda ve yeryüzünde ilk olarak 1870'de T. U. C. nin baskısı ile ilk okul mecburiyeti (ki; daha sonra bu mecburiyet 10 yıla çıkartılmıştır) ve 1898'de bütün tahsil kademelerinde eşit şans esası kabul ettirilmiştir.

Bu defa, 2—6 Eylül. 1968 tarihinde İngiltere'nin Blackpool şehrinde toplanan T. U. C. (Britanya İşçi Sendikaları Konfederasyonu) kongresi, yeryüzündeki bu ilk en üst kuruluşun 100. yıl dönümünü kutluyor ve bu bakımdan özel bir önem taşıyordu.

Bu özel durum sebebiyle, kongreye, her yıl dış ülkelerden davet edilen temsilci sayısının mümkün olduğu kadar artırılarak bu mutlu yıl dönümüne bütün dünya sendika temsilcilerinin iştirakini sağlamaya çalışmışlar ve bunu geniş ölçüde başarmışlardır.

Kutlama merasimi, bu yıl da, 100 yıl önceki kuruluş tarihi olan 2 Haziran'da Londra'da başlamış bu vesile ile verilen ziyafete İngiltere Kraliçesi ile eşi de katılmış, sendikaların toplum hayatındaki önemli fonksiyonlarını belirten nutuklar teati edilmiştir. Kongre ise, başkent Londra'da değil Eylül ayında ve Blackpool şehrinde toplanmıştır.

Bunun, ilgi çekici olan nedenini kısaca belirtelim:

İngiliz millî karakterinin özelliği olan geleneğe bağlılık bu konuda da sempatik bir örnek vermektedir.

Bundan böyle adlandırmada T. U. C. rumuzu ile yetineceğimiz (İngiltere İşçi Sendikaları Konfederasyonu) 100 yıl önceki ilk kuruluş toplantısında kongrenin her yıl Eylül ayının ilk pazartesi günü Londra ve büyük merkezler dışında daha sakın bir şehirde toplanmasına karar vermiştir. Bu karara sadakatle riayet edilmiş ve nihayet yine Blackpool'daki 50. yıl toplantısında kongrenin 100. yılının da Blackpool'da kutlanması kararlaştırılmıştı. 1968 yılında, işte bu, 50 yıl önceki kongre kararı uygulanmakta idi.

Blackpool İngiltere'nin en güzel sahil şehirlerinden biridir. 15 Km. uzunluğunda güzel bir plaja, tabii güzelliklere ve bol eğlence yerlerine sahiptir.

T. U. C. kongresi ilk karar gereğince (1870 ve 1914 harp yılları hariç) her yıl muntazaman toplanmış, aradaki iki yıllık boşluğu da 1875 yılında iki defa toplanmakla kapatmıştır.

İlk T. U. C. kongresi Manchester'de toplandığı zaman sadece 118. 367 sendikalı üyeyi temsil eden 34 delegeye sahipti. 1900 yılında İngiltere'deki sendikalı sayısı 2 milyona, 1968 yılında ise 10 milyona yükselmiş bulunmakta ve bunların 9 milyonu T. U. C. örgütüne temsil edilmektedir.

GRUPLAR

	Sendika adedi	Genel kuruldaki üye sayısı	Sendikalı adedi
1—Madencilik	3	3	443. 210
2—Demiryolları	3	3	340. 550
3—Taşıt	9	3	1. 595. 000
4—Denizcilik ve gemi inşaatı	3	1	126. 000
5—Mühendislik	13	3	1. 448. 000
6—Elektrik	2	1	375. 000
7—Demir—Çelik	15	1	232. 000
8—İnşaat	13	2	436. 000
9—Basın ve Kâğıt	7	1	375. 000
10—Pamuk	6	1	83. 000
11—Tekstil	20	1	84. 000
12—Kumaş	7	1	170. 000
13—Deri—Kundura	5	1	93. 000
14—Cam seramik	14	2	471. 000
15—Tarım	1	1	115. 000
16—Devlet personeli	9	2	757. 000
17—Amme hizmetleri	13	2	565. 000
18—Büro işleri	13	1	281. 000
19—Genel hizmetler	4	3	801. 000
20—Kadın işçiler	—	2	—
	160	35	8. 800. 000

1 milyon sendikalı da konfederasyona dahil olmayan diğer sendikalar üyeleridir.

Bu vesile ile şu noktayı önemle belirtmek gerekir ki; 100 yıllık ve hattâ kuruluştan itibaren ele alınacak olursa 150 yıla yakın bir zaman içinde sendikalı üye sayısı devamlı artış kaydederken, sendika sayısı aynı ölçüde azalmış ve örneğin, 1900 yılında 1323 sendika ve sadece 2 milyon sendika üyesi mevcut iken, bu sayılar bugün, 574 sendika ve 10 milyon sendika üyesi haline dönüşmüştür.

Ancak bu sendika sayısı da hemen hemen itibari olup 10 milyon sendika üyesinin 9 milyonu T. U. C. bünyesindeki 160 sendikada toplanmıştır. Geri kalan 414 sendika ancak bir milyon üyeyi temsi etmektedir.

T. U. C. bünyesinde de durum oldukça enteresandır. Şöyleki; bu örgüte dahil 160 sendikadan 1. 450. 000 üyeli taşıt ve genel hizmetler, 1. 044. 000 üyeli mühendis ve teknisyenler, 782. 000 üyeli belediye işçileri sendikaları yanında ve 160 sayısı içinde, 70 üyeli sepet örücü işçileri, 120 üyeli elbise ütücüler ve nihayet 12 üyeli Londra musevi fırın işçileri sendikaları da sembolik varlıklarını korumaktadırlar. Kaldığı aynı kuruluş içinde 56 bin üyeli fırın işçileri sendikası bulunmasına rağmen, aynı meslek kolunda 12 üyeli bir musevi sendikası da varolabilmektedir.

İngiliz karakterine has olan bu hoş garipliklerin sürüp gitmesinde, İngiliz sendikacılığı üst kademe idarecilerinin alt kademeye en küçük ölçüde dahi bir zorlama uygulamaması daima ikna yolunu tercih etmesi de amil olmaktadır.

İlk kuruluşta T. U. C. bünyesinde 1500 sendika ve 138 bin üye mevcut iken ve beher sendikaya ortalama 1300 üye düşerken ikna ve toplum menfaatini idrak ettirme yolu ile bugün, sendika başına düşen ortalama üye sayısı 55 bine yükselmiştir. Kaldığı bu 160 sendikanın 10 tanesi toplam üye sayısının yani 4,5 milyon üyeye sahip bulunmaktadır.

Genellikle sendikaların gelişme ve güçlenme istikâmetini (az fakat kuvvetli sendika) anlayışına yöneldiği ve bu yönde süratle yol aldığı bir vakıadır.

Çünkü; yurdumuzda da (kafa ve kasa birliği) sloganı ile ifade edilen fakat, ne yazık ki, bir türlü gerçekleşme istidadı gösteremeyen bu yöneliş sendikaların gerek işverenlerle pazarlık gücünü arttıracak ve bu yoldan üyelerinin mümkün olan ölçüde refahını sağlayacak ve gerekse, mensup olduğu toplumda, sağlam bir orta sınıf teşkili suretiyle aşırı uçların etkisini verimsiz hale getirecek, bunalımları önleyecek en sağlam ve güvenilir milli temellerden biri, belki de en önemlisi olabilecektir:

Bu yönelişe dayanak olan zihniyet değişikliğini şu şekilde toplayabiliriz:

1. Mümkün olduğu kadar, çalışan herkesi bir sendika örgütü içine almak,

2. Az sendika kuvvetli sendika prensibi içinde, üye sayısını çoğaltıp, sendika sayısını azaltmak.

Şuna inanıyoruzki; beyaz yakalılarla en mütevazı çırak, çalışanlar grubunda ve bir kader birliği içindedirler.

T. U. C. nin bünyesinden bahsederken kısaca temas ettiğimiz gibi, bu merkez etrafında örgütlenen en güçlü sendika 1. 044. 000 üyeli mühendis ve teknisyenler grubudur. Bunun yanında ve güçlü sendikalar arasında doktorlar, devlet personeli, öğretmenler, müzisyenler, banka ve sigortalar personeli, müdürler grubuna kadar mali müesseseler memurları, polis posta idaresi, itfaiye personeli hattâ pilot ve futbolcular zikredilebilir.

Tekstil, maden, dok, fırın işçileri ve çırakları sendikaları ile birlikte aynı merkezi teşkilata bağlı bu beyaz yakalı çalışanların topluluğu tam bir ahenk, kader ve menfaat birliği içinde, milli toplum hayatında söz sahibi olan sağlam bir güç ve muvazene unsuru yani; özlenen orta tabakayı teşkil etmektedir.

Pazarlık gücünün artması, toplu sözleşmelerde sendikaların makul isteklerinin karşılanmasını mümkün kılmaktadır. Bu cümleden olarak, kanuna göre haftalık çalışma süresi 48 saat olmasına rağmen bu süre, toplu sözleşmelerle 40 hattâ 37 saate indirilebilmiştir. Asrımızın başında haftalık çalışma sürelerinin 80—84 saat olduğu düşünülürse bu konuda ne kadar mesafe alındığı kolaylıkla anlaşılır. Ücretli izin konusunda da durum aynıdır. Çalışılmayan saat ve günler için ücret ödenmesinin hayal bile edilmediği devirlerden bugüne gelinmiş, ücretli izin süresi yılda 130 günü bulmuştur. Bu, 2 günlük mesaiye 1 günlük ücretli izin demektir.

Sanayiinin ve sendikaların geliştiği batı ülkelerinde vasatî ücret, işçinin, radyo, televizyon, buzdolabı v.s. gib vasıtalarla donanmış sıhhi meskenlerde ikâmetini ve çoğunlukla bir otomobile sahip olmasını, çocuklarını diledikleri gibi tahsil ettirebilmesini, yıllık izinlerinde seyahat etmesini sağlayacak bir seviyeye erişmiş bulunmaktadır.

Bu noktada, bir sosyal siyasetçi olarak tekrar hatırlatmak isterizki; bir toplumun dayanağı, bir süre önce yurdumuzda kalkınma ölçüsü olarak bir slogan haline getirilmiş olan (her mahallede bir milyoner) değil, yukarda tablosunu çizdiğimiz niteliğe ulaşmış müreffeh bir orta sınıf yaratılmasıdır. Ancak bu sayededir ki; toplumu aşırı uçlardan, anarşiden, yıkıcı faaliyetlerden kurtarmak mümkün olur.

Batı ülkelerinin çoğunda meşru kuruluşlardan sayılan komünist partileri faaliyette olmalarına rağmen, toplum ve demokratik nizam için bir tehlike teşkil edememektedirler.

Sendikalizmin en mutlu başarısı olan bu sonuç, güçlü sendikaların toplu sözleşmelerle elde ettiği orta tabaka refahının eseri-
dir.

Sendikalar gereklikçe, toplum yararına olarak elde edilmesi mümkün olan ücret artışlarından feragat etmeyi de bilmişler ve başarmışlardır. Harp yıllarında ve harp sonrasında Almanya'da, Hollanda'da ve İngiltere'de bunun misallerini görmek mümkündür. Son olarak, T. U. C. nin 1966 yılı toplantısında, işçiler arasından yetişmiş olan İngiltere Başbakanı Wilson İngiliz parasının değerini düşürmemek ve dış ticaret piyasasında rekabet imkânını koruyabilmek için, sendikaların sene içinde ücret artışı talebinde bulunmamalarını teklif etmiş ve bu teklif onaylanarak uygulanmıştır.

İngiliz Sendikalarının Kuruluş ve İşleyişleri:

İngiliz sendikaları hiçbir vakit marksistler tarafından idare edilmemiş ve marksizmin etkisi altında kalmamış, sınıf mücadelesi yapmamıştır. Sadece sendikalist görüşleri yani; toplum içinde ve toplumla birlikte sosyal, iktisadi ve kültürel kalkınmayı gaye olarak benimsemişlerdir.

Faaliyetleri yıkıcı değil yapıcı olmuş iş piyasasındaki yerlerini mistik hayaller değil realitelere uygun olarak şeref ve metanetle benimsemişlerdir.

Kendi bünyeleri içindeki faaliyetlerinde de demokratik bir düzen içinde kalmışlar, mensup oldukları devletin bünyesi gibi federal bir sistem içinde örgütlenmişlerdir. Konfederasyon camiasına dahil federasyon ve sendikalar topluluğunun izliyeceği genel politikayı çizmekte fakat, gerek genel prensiplerini ve gerekse yönetimle ilgili bütün karar ve uygulamalarını alt kademe kuruluşlarının karar, teklif ve temennilerinin ışığı altında, bunların tasnif edilmiş, ayıklanmış bir özeti olarak düzenlemekte ve böylece, alt kademe kuruluşlarının mutlak muhtariyetini zedelemekten teşkilâtı umumi bir ahenk içinde belirli hedeflere yöneltebilmektedir.

Bu sistemin uygulanış şekli üçüncü fasılda detaylarıyla belirtilecektir.

İngiltere'de federasyonların mevcut olduğu yerlerde toplu sözleşmeler genellikle iş kolu esasına göre memleket çapında yapılmaktadır. Ancak, müstakil sendikalar da res'en toplu sözleşme yapma yetkilerine sahip bulunmakta ve hattâ, sendikaya hacet kalmaksızın Shop Stewart dedikleri sendika temsilcileri dahi toplu sözleşme yapabilmektedirler.

Ayrıca; bir işyerinde, çeşitli iş kollarına mensup işçilerin

bulunması halinde, her meslek kolu için ayrı bir sözleşme yapılması usulü de caridir.

Şu hususu hemen belirtelimki; şahsen bu usulün, bugünkü sendikacılık anlayışına aykırı düştüğü kanaatindeyim. Esasen, İkinci Dünya Savaşından sonra, modern sendikacılık anlayışı sanayi sendikaları tipine yönelmiştir. Yurdumuzda da bu sistem caridir. Kongre müzakereleri vesilesiyle özel hasbihallerde bulunduğum bazı İngiliz sendika liderleri de, bu sistemden memnun olmadıklarını samimiyetle itiraf etmişler, T. U. C. Genel İdare Kurulunun Alman ve İskandinav sendikalarında incelemeler yaptırıldığını ve tedricen sanayi sendikaları yoluna doğru gitmenin lüzumuna inandıklarını söylemişlerdir.

T. U. C. camiasını teşkil eden 160 sendika 19 meslek grubuna ayrılmıştır. Her meslek grubunda değişik sayıda sendika mevcuttur. Bu 19 meslek grubunun üye sayılarıyla bu sayılara orantılı olarak kongreye gönderdikleri delege sayıları ilişik cetvelde gösterilmiştir.

Bu cetvelde görüldüğü üzere; örneğin, tarım grubunda yalnız bir sendika, buna mukabil tekstil grubunda 20 sendika mevcuttur.

Halen 24 milyon nüfusa malik olan İngiltere'de çalışanların takriben %40'ni teşkil eden 10 milyon sendikaları olarak örgütlenmiştir. Sayı itibariyle 16 milyon sendikaların bulunduğu Amerika'dan sonra gelmekte ise de, çalışan nüfus sayısına oranla örgütlenme nisbeti İngiltere'de daha yüksektir. Bu oran, başta İsveç olmak üzere, Avusturya, İskandinavya ve İsrail'de daha da yüksektir.

T. U. C. bilhassa 1900 yıllarından sonra devlet idare mekanizması ve parlamento ile münasebetlerini geliştirmiş, ilgili bakanlarla müşterek toplantıları teamül haline getirmiştir.

Sosyal Sigortalar, İş ve İşçi Bulma ve İşsizlik Sigortası teşkilâtlarının kuruluşları bu müşterek toplantı ve işbirliğinin eserleridir.

Bu temasları konunun önemi ile mütenasip bir ciddiyet bilgi, tetkik ve yetki içinde yürütebilmek için T. U. C. bünyesinde bir parlamento komitesi kurulmuş ve bu organ bugün iktidarda olan İngiliz İşçi Partisinin çekirdeğini teşkil etmiştir.

T. U. C. Kongresi

2—6 Eylül 1968 tarihlerinde toplanan 100. T. U. C. kongresine 160 sendikayı temsilen 1054 delege katılmıştır.

Toplantı gündeminde 11 madde bulunmakta idi. Kongre izlenimlerine gündem sırasıyla devam edilecek ise de daha önce

umumi havasını vermeye çalışalım.

Kongre salonu olarak Blackpool Opera binası seçilmişti. Bu muhteşem bina, bütün olarak (oyun, dans, kahve salonları) kongreye tahsis edilmiş bulunuyordu.

Büyük toplantı salonunu 1054 delege, 41 denizasıırı devletten gelen yabancı sendikalar, müşahitler, misafirler ve 100'e yakın bakanlık ve işveren temsilcileriyle basın mensupları ve ilim adamları doldurmuşlardı. Operanın alt salonu delegelere, balkon kısmı ise söz ve rey hakkı olmayan misafir ve müşahitlere tahsis edilmişti.

Önemli bir müşahade: Salonda ve hattâ binada davetli olmayan, yeri önceden tesbit edilmemiş bir tek meraklı veya davetsiz misafir bulunmuyordu. Binaya giriş, nazik bir kontrola tabi tutulmuş, eldeki plâna göre kimliği belirtilenler dışında hiç kimse içeri alınmamıştır.

Operanın sahne kısmında birinci plâna başkan ve genel-sekreterin koltukları konulmuş, bunların arkasına sıralanan muhteşem koltuklar ise yabancı memleketlerden gelen misafirlere tahsis edilmişti.

9.30'da herkesin yerini alması rica edildi, 9.50'de toplan tıya hazır hale gelen salonda derin bir sessizlik vardı. Tam bu sırada, İngiliz an'anelerine uygun ve tarihi temsillerde gördüğümüz eski asırlar üniforması içinde bir münâfî elindeki ağır özel bastonu 3 kez yere vurarak haber verdi: (SAYIN BELEDİYE BAŞKANI TEŞRİF EDİYORLAR..) Bütün salon bir anda ayağa kalktı ve Belediye Başkanı ağır adımlarla salona girerek kendisine ayrılan koltuğa oturdu.

Bu geliş merasiminden ziyade başkanın şahsiyeti yabancı misafirler için tam bir sürpriz oldu.

Başkan, boynundan göğsüne doğru uzanan, belediye başkanlığına mahsus madeni bir hamâil taşıyan 70 yaşlarında, ak saçlı bir hanımdı.

Bu vesile ile batı topluluklarında belediye başkanlık makamına gösterilen saygı ve ilgiyi gözlerimizle de görmüş olduk. Bakanlarla diğer devlet erkânının ve işverenlerin balkondaki dinleyiciler arasında bulunduğunu, ne geliş ve ne de gidişlerinde en küçük bir tezahürat yapılmadığını takdimler vesilesiyle öğrendik.

Yine bu takdimler vesilesiyle T. U. C. Başkanının Lord-luk pâyesini ihraz etmiş olduğunu anladık. Bilindiği üzere; İngiltere hükümdarlığı bu pâyeleri, babadan oğula geçmemiş ise ancak, büyük arazi sahibi asillere ve büyük devlet adam-

larıyla milli kahramanlara verirlerdi. Görülüyorki; sendika liderliği İngiltere'de, bu ulusça çok önemli sayılan asalet pâyelerine lâıyk görülmektedir. Lord pâyeli sendika liderinin yalnız kongre başkanından ibaret olmadığını da ayrıca öğrenmiş bulunuyoruz.

Saat tam 10. 00 da başkan Lord Wright gündemin birinci maddesi gereğince kongreyi açtı.

1. Açış konuşması: bir cümleden ibaretti. (KONGRE AÇILMIŞTIR.)

2. İkinci madde gereğince Belediye başkanı kürsüye davet edildi.

Bu konuşma çok ilgi çekici olmuştur. Başkan Mrs. Robinson mutat nezaket cümlelerinden ve başarı temennilerinden sonra sendikacılara İngiltere'nin halen içinde bulunduğu iktisadi güçlükleri hatırlattı ve (bildiğiniz gibi ben de bir sendikacıyım. Genel hizmetler sendikasının 50 yıllık üyesiyim. Babam da bir sendikacıydı, ben sendikaların toplumdaki yerini, görev ve sorumluluklarını sendikacılık faziletlerini babamdan öğrendim. Babamın devrinde ve benim gençlik çağlarımdaki sendikacılığın güçlükleri ve buhranları artık geride kalmıştır. Bizler, sendikacılığın tanınması, anlaşılması ve yerleşmesi mücadelesini yapıyorduk. Bugünün sendikacılığı ise, çok ağır milli sorumluluklar taşımaktadır.

Bilhassa sendikalarımızın siyasi kolundan ibaret olan İngiliz İşçi Partisinin, yani biz sendikacılar iktidarının bu sorumluluğu daha da ağırdır. Toplumumuzu, İngiltere'yi türlü tehlikelerden korumak, her bakımdan ilerlemesini sağlamak ve istikbalini garanti altına almak en başta gelen görevimiz olmuştur. Şuna inanmaktayız ki, *dünyada sosyal adalet tahakkuk etmedikçe sulh elde edilemez.* (Bu sözler yalnız kongreye, İngiltere'ye değil, bütün dünyaya sesleniyordu.)

Belediye başkanı (çocuklarım benden daha ateşli birer sendikacı olmuşlardır.) diye devam etti ve (torunlarının da kendilerini aynı gayeye adanmaları) temennisiyle sözlerini bitirdi ve büyük tezahürat arasında kürsüden indi.

Seviyeli olduğu kadar çok tatlı bir eda ile rahat konuşan bu ak saçlı başkan hanımı dinlerken, gayri ihtiyari, bizdeki 2 Haziran ara seçimlerini hatırladım.

En eski partimiz, Ankara şehri belediye başkanlığı için bir sendikacıyı aday gösterdiği zaman bazı çevrelerin bu davranışı nasıl yadırgadıklarını (işçiden de belediye başkanı olur mu?) (memleketi nereye götürmek istiyorlar?) feryadı ile,

sanki bir felâket olacaktı gibi telâşa düştüklerini hatırladım. Demokrasinin beşiği sayılan İngiltere'de bu çok önemli sahil ve endüstri şehrinde bir sendikacı hem de hanım bir sendikacı belediye reisi olabiliyor, yadırganmak şöyle dursun bütün çevrenin sevgi ve saygısını toplayabiliyor. Düşünüyorum; acaba bizim demokrasi anlayışımızda mı bir eksiklik var, yoksa, İngiltere'de Belediye başkanlığı makamı mı küçümseiyor.

Küçümseiyor denilemez. Çünkü, başkanın giriş ve ayrılışında gösterilen ve hükümet erkânından esirgenen saygı tezahürü bu makamın mümtaz bir yeri olduğunu belirtmişti. Kaldı ki, ziyaret ettiğim diğer bazı İngiliz şehirlerinde de sendikacı belediye başkanlarıyla tanışma fırsatını buldum.

3—4. Blackpool'daki T. U. C. temsilcisinin konuşmasından sonra yabancı delegeler alfabe sırasıyla takdim edilerek konuşmaya davet edildiler. Delegeler (Avusturalya, Avusturya, Bermuda, Kanada, Saylon, Kıbrıs, Danimarka, Fiji, Finlandiya, Fransa, Batı Almanya, Gana, Guyana, Hindistan, İsrail, İtalya, Japonya, Lübnan, Lüksemburg, Kalavi, Malazya, Malta, Maritüüs, Hollanda, Yeni Zelanda, Nijerya, Norveç, Siyeraluana (Fildişi), Singapur, İsveç, İsviçre, Trinidad, Tunus, Türkiye, Birleşik Amerika, Yugoslavya, Zambiya ve Hür Dünya Sendikaları Birliği'ne mensuptular.

Memleketlerin çoğunluğu konfederasyon başkanları veya genel sekreterleri tarafından temsil ediliyordu. Hür Dünya Federasyonuna dahil birden fazla konfederasyonu olan ülkeler her konfederasyon için ayrı temsilci göndermişlerdir. İtalya, Japonya, Malta, İsveç ve Hindistan bu meyanda zikredilebilir.

Türkiye'yi, Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy temsil etmiş, ben de müşavir olarak katılmışım.

Yabancı delegeler, sendikaların işçi hak ve menfaatleri yanında genellikle insan haklarının yerleşme ve yayılmasında oynadıkları mümtaz rolü dile getirmiş ve öğmüşlerdir. Birçokları da, Sovyet Rusya'nın Çekoslovakya'yı işgal olayını takbih etmişlerdir. Bu suçlama konuşmaları arasında Sovyetlere en yakın komşu olan Türkiye'nin delegesi Seyfi Demirsoy ile sosyalist bloka dahil olduğu halde suçlamaya katılan Yugoslav delegesinin kuvvetli ve cesurane konuşmaları büyük tezahüratla karşılanmıştı.

Konuşmalar arasında dikkati çeken bir husus da, Britanya İmparatorluğu camiasına dahil Avusturalya, Kanada, Yeni Zelanda ile istiklallerine yeni kavuşmuş bazı eski Afrika müstemlekeleri, sendikacılık konusunda anavatandan ilham al-

dıklarını belirtmiş olmalarıdır.

Gündemin 5. maddesine geçilirken Belediye Başkanı ayrılmak için müsaade istemiş, başkan Lord Wright de kendisine kongre hatırası olarak bir armağan takdim etmiştir. Belediye başkanı gelişinde olduğu gibi, giderken de aynı merasim ve coşkun tezahüratla uğurlanmıştır.

Başkan, delegelere önceden dağıtılan ve 330 sahife tutan faaliyet raporu hakkında izahat vermiş ve müteakiben gündemin (kongre kâtibi ile 6 oy sayıcısı ve 7 seçim denetçisinin seçilmesine ilişkin) 6. maddesine geçilmiştir.

Yurdumuzda henüz uygulanmayan ve pek bilinmeyen fakat, batıda yaygın olan bu ilgi çekici konuya ve kongre başkanlığı konusuna kısaca temas edelim.

Kongre başkanlığı T. U. C. başkanlığının normal görevleri arasındadır. Bizde siyasi partiler de dahil, bütün cemiyetlerin kongre başkanları kongre tarafından seçilir. Pek azı müstesna, bu seçimler sert tartışmalara, kulis faaliyetlerine, hizipleşmelere ve bu yüzden bazen daha başlamadan kongrenin dağılmasına, böyle olmasa bile, gergin bir sinirlilik havası içinde kıymetli bir kaç saatin heba olmasına sebep olur.

Kongre başkanlığının konfederasyon başkanının tabii görevleri arasında mütalâası bu sakıncıları önleyen pratik ve yerinde bir tedbir olarak düşünülmüş olmalıdır.

Bütün seçimler, yukarda bahsedilen 13 kişilik seçim heyeti tarafından yapıldığı için, yetki ve etki bakımından bu derece önemli olan bu heyetin seçilmesinde büyük heyecan fırtınaları eseceğini düşünürken yine bir süprizle karşılaştık. Delegelere sunulan matbu gündem açıklamasının bir sahifesinde ve faaliyet raporunda seçim komisyonu diyebileceğimiz bu en yetkili görev için uygun görülen üyelerin isimlerinin genel merkez tavsiye ve teklifi olarak kayıtlı bulunduğunu hayretle gördük.

Başkan' 14 kişiden ibaret olan kâtip ve seçim komisyonu üyelerinin bu listeden okuyarak tasvip edenlerin (hay, hay) demeleri ricasıyla umumi heyete sundu, Salonda bu tipik (hay, hay) sesleri yükselirken (alehte mütalâa varmı?) diye sordu. Ses çıkmayınca, seçim neticelenmiş, yarım dakika içinde kâtip ve 13 kişilik yetkili organ üyeleri seçilmiş oldu.

DEVAMI GELECEK SAYI

EKONOMİ BÜLTENİ

KADIN İŞÇİLER

26—27 Eylül tarihleri arasında Çalışma Bakanlığı Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü tarafından «Sanayide Kadın İşçilerin korunması» konusunu inceleyen bir seminer düzenlenmiştir. Tarihinde çalışan kadın meselesi, kadın işçileri çalıştırmanın ekonomik önemi, genel sağlık, Sosyal Sigortalar ve İş Kanunlarının kadın işçileri ilgilendiren hükümleri, yabancı ülkelerdeki kadın işçilerin problemleri, çalışan kadının sosyo psikolojik meseleleri ile sendikacılık hayatında kadının yeri konularının ele alındığı seminere, 68 kursiyer katılmıştır. İşçi-işveren kuruluşları ile hükümet temsilcilerinin katıldığı seminer Türkiye'nin önemli sorunlarından birisini işleyerek kadın işçilerin sanayide ihmal edilemeyecek bir kütle haline gelmek üzere olduklarını ortaya koymuştur.

Kadın işçiler sorunu, uluslararası alanda da büyük bir önemle ele alınmaktadır. 12 milyon kadın işçiyi temsil eden 100 kadın delege 30 Eylül 4 Ekim tarihleri arasında Düsseldorf'ta toplanarak kadın işçiler problemlerini ele alacaklardır. Bu toplantıda, aile sorumlulukları olan kadın işçilerin ekonomik ve teknolojik gelişmeler karşısında iş imkânları ve kadın işçilerin sendikal harekete katılmaları konuları görüşülecektir.

Konunun aktüalitesi bakımından bu sayımızda dünyada kadın işçilerin durumu ile Uluslararası Çalışma Teşkilâtının kadın işçilerle ilgili standartları incelenmiştir.

KADIN İŞÇİLER

Kadın işçilerin problemleri genellikle erkeklerden farklı olmayan bir çerçevede dikkate alınması gereken bir konudur. Yürütülecek politika ve aksiyon, erkek işçilerde uygulanandan farklı olmayacaktır. Ancak kadınların analıklarından evdeki işlerle ilişkili çok yönlü sorumluluklarından ekonomik ve sosyal statülerinden doğan özel problemlerinin varlığını kabul etmek gerekir. Bu yüzden kadın işçilere, erkek işçilere tanınan haklardan ayrı olarak bazı haklar tanınması gerekmektedir ki, bugün bütün batı ülkeleri kadın işçileri koruyan hükümlere yer vermişlerdir.

1919 yılında çalışanların sosyal güvenliklerini, hak ve sorumluluklarını, çalışma şartlarını düzenlemek, sosyal politika alanını milletlerarası sahneden yönetmek amacıyla kurulmuş bulunan ve sosyal politika alanında hükümetlere yol gösteren Uluslararası Çalışma Teşkilâtı da, kadın işçilere ilişkin çalışmalarında bir yandan kadın-erkek eşitliğini bir ön prensip olarak kabul ederken, diğer yandan kadın işçileri ilgilendiren kararlar almış ve kadınlara gebelik ve analık hallerinde ek haklar tanıyarak koruyucu tedbirler getirmiştir.

ILO, kadın işçilerle ilgili problemlerle daha ilk kuruluş yılı olan 1919'da ilgilenmiştir. Daha sonraki yıllarda da ele alınan konu gelişen koşullara eşit olarak her defasında değişmiştir. Örneğin 1919'da ILO kurulduğu sıralarda asıl önemli olan problem kadını istismardan kurtarmak ve analıkla ilişkili olarak sıhhatini korumak iken, daha sonra kadının ekonomik ve sosyal hayata artan oranlarda katılması, cemiyetteki rol ve statüsünün değişmesi, kadının çalışma hayatında ilerlemeler kaydedilmesi ve kadına imkân ve fırsat eşitliği sağlanması yönüne kaymıştır. Son yıllarda ILO aldığı kararlarda daha çok istihdam, meslek, ücret ve istihdam politikasına ilişkin diğer konularda kadın-erkek eşitliği üzerinde durmuştur.

Son zamanlarda kadınların ekonomik hayata katılmalarının kapsamında ve karakterinde görülen değişiklikler sonucunda yeni problemler çıkmıştır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde teknolojik ilerlemenin ekonomik ve sosyal gelişmenin ve aile hayatında görülen değişikliklerin, tesiri ile kadınlar bakımından yeni ihtiyaçlar belirmiş, kadınlar için istihdam olanağı artarak çeşitli mesleklerde çalıştırılmağa başlanmıştır. Bugün daha çok endüstrileşmiş olan ülkelerde kadınlar tarım sektörü dışındaki işgücünün çok önemli bir bölümünü teşkil etmektedir. Gelişmekte olan ülkelere de kadınların tarım dışı sektörlerde çalıştırılma olanağı artmaktadır. Sonuç olarak denebilir ki, bu gün aşağı yukarı bütün ülkeler ulusal kalkınmalarında ve hayat standardının yükselmesinde erkeklere olduğu kadar kadınlara da ihtiyaç olduğu gerçeğini kabul etmeğe başlamışlardır.

Kadınların ekonomik hayata katkıları ekonomik, sosyal ve kültürel koşullara paralel olarak ülkeden ülkeye hattâ bölgeden bölgeye önemli ölçüde değişir. Bütün dünyada her 100 kadın içinde 27 si ekonomik bakımdan aktif olup dünyadaki işgücünün üçte biri kadınlardan meydana gelmiştir.

Durumu rakam olarak belirtmek gerekirse, kadınların ekonomik hayata katkılarının Doğu Avrupa ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler birliğinde «%40 ın üzerinde (tüm işgücünün 2/5 i) olduğu, buna karşılık kadınların tüm işgücünün 1/5'ini kapsadığı Latin Amerika'da %15 in altına düştüğü, söylenbilir. Batı Avrupa'da da kadınların katkısı yüksek oranlardadır. Gerçekten aktif nüfusun 1/3 ü kadınlardan meydana gelmiş olup değişik yerlerdeki her 100 kişiden 19 u iş hayatındadır. Kuzey Amerika'da da kadınların iş hayatına katkısı oldukça fazladır. Görülüyor ki, ekonomik, sosyal ve kültürel koşullar kadınların ekonomik ve sosyal hayata katkısını bölgeden bölgeye geniş ölçüde etkilemektedir. Aynı farklara bölgeden bölgeye olduğu gibi hatta daha fazla oranlarda ülkeler arasında da rastlanır. Örneğin Haiti, Tayland gibi ülkelerde kadınların iş hayatına katılma oranı % 50 nin üzerine çıkarken, Irak ve Pakistan gibi bazı ülkelere de %4 ün altına inmektedir. İşgücündeki kadın oranı da Haiti ve Tayland'da, USSR'de %48, %49 iken, Irak ve Pakistan'da %4, %6 dır. Dünya ülkeleri için kadın işçiler bakımından şu bilgiler verilebilir.

1—Kuzey Amerika, Okyanusya ve Norveç, İsveç, İsviçre, İngiltere gibi bazı Avrupa ülkelerinde kadınların ekonomik hayata katkısı tarım dışı sektörlerde toplanmıştır.

2—Diğer ülkelere örneğin Avusturya, Finlandiya, Macaristan, Japonya, Polonya U. S. S. R ve daha az oranlarda Danimarka, Federal Almanya'da ekonomik bakımdan aktif olan kadın nüfusunun çok önemli bir bölümü, tarım sektöründedir ve bu ülkelere kadınların tarım dışı sektörlerdeki katkısı da oldukça yüksektir. Bu ülkelere aktif kadın nüfusunun 1/3 ü tarımdadır.

3—Tarım dışı sektörlerin henüz çok gelişmediği, gelişmekte olan ülkelere kadınların ekonomik hayata katkısını düzenleyen faktörler, onları tarıma iten veya tarımdan uzaklaştıran faktörlerdir. Bu ülkeler üç gruba ayrılabilir.

a) Ekonomik hayata kadınların büyük miktarda katıldığı, tüm kadın nüfusunun %40 veya daha fazlasının aktif olduğu ve tarım sektöründe toplandığı ülkeler (Haiti, Nepal, Tayland ve Türkiye)

b) Kadınların iş hayatına katkısının orta seviyede olduğu, kadın nüfusunun %20—25 inin aktif olup büyük bir çoğunlukla tarımda toplandığı ve tarımdaki işgücünün %30—40 ını kapsadığı ülkeler (Cezayir, Hindistan, Malaya, Morocco, Tunus)

KADIN İŞÇİLER

c) Kadınların ekonomik faaliyetlere katkısının düşük olduğu, kadınların %15 den düşük bir kısmının çalışmakta olduğu (Lâtin Amerika memleketlerinin çoğunda olduğu gibi) kadınların tarımdaki katkısının düşük olduğu (tüm tarımsal işgücünün %10 dan düşük oranının kadın olduğu ve 100 kadında ancak 2 sinin tarımda olduğu) ülkeler.

Oysa bu ülkeler, tarımsal ekonomiye sahiptirler. Bu ülkelerde de kadınlar başlıca el sanatlarında ve ev hizmetlerinde toplan-

mışlardır.

Bazı ülkelerde kadınların istihdam durumu hakkında şunlar söylenebilir:

Kanada'da çalışma yaşında olan tüm kadın nüfusunun içindeki aktif kadın nüfusu asrın ortalarında %13,5 iken 1960 yılında %28 e yükselmiştir. Amerika'da bu yükselme %20'den %36 ya olmuştur ve 1962 yılında Amerika'da işgücünün %34 ü yani her 3 işçiden biri kadın idi. Avusturya'da tüm kadın

ÇEŞİTLİ ÜLKELERDE TOPLAM NÜFUS — AKTİF NÜFUS

Ülkeler	Toplam nüfus	İktisaden aktif nüfus		Toplam kadın nüfusu	İktisaden aktif kadın nüfusu	
		Sayı	%		Sayı	%
Almanya	53. 977. 418	25. 763. 084	47. 7	28. 493. 068	9. 962. 329	33. 2
Avusturya	7. 073. 807	3. 369. 815	47. 6	3. 777. 407	1. 359. 886	36. 0
Avusturya	10. 508. 186	4. 225. 096	40. 2	5. 195. 934	1. 059. 169	20. 4
Amerika	196. 842. 000	80. 164. 000	40. 7	99. 942. 000	27. 814. 000	27. 8
Belçika	9. 189. 741	3. 572. 463	38. 2	4. 692. 881	932. 825	19. 9
Bulgaristan	7. 613. 709	4. 150. 207	54. 5	3. 814. 353	1. 744. 863	45. 7
Çekoslovakya	14. 004. 000	6. 338. 042	45. 3	7. 171. 000	2. 791. 897	38. 9
Danimarka	4. 585. 256	2. 093. 631	45. 7	2. 312. 048	646. 123	27. 9
Finlandiya	4. 446. 222	2. 033. 268	45. 7	2. 303. 959	800. 841	34. 8
Fransa	46. 458. 956	19. 829. 165	42. 7	23. 898. 985	6. 664. 211	27. 9
Hindistan	439. 234. 771	188. 675. 500	43. 0	212. 941. 510	59. 504. 735	27. 9
Hollanda	11. 461. 964	4. 168. 626	36. 4	5. 755. 090	928. 115	16. 1
Irak	6. 339. 960	1. 795. 277	28. 3	3. 154. 843	71. 875	2. 3
İran	18. 954. 704	6. 066. 643	32. 0	9. 309. 760	575. 631	6. 2
İsrail	2. 179. 491	752. 190	34. 5	1. 073. 422	196. 520	18. 3
İspanya	30. 524. 645	11. 634. 214	38. 1	15. 714. 104	2. 119. 934	13. 5
İtalya	51. 927. 000	19. 653. 000	37. 8	26. 650. 000	5. 298. 000	19. 8
İsviçre	5. 825. 000	2. 690. 700	46. 2	2. 952. 300	777. 100	26. 3
İsveç	7. 495. 316	3. 244. 084	43. 3	3. 756. 435	966. 027	25. 7
İngiltere	52. 708. 934	24. 616. 620	46. 7	27. 228. 143	7. 968. 938	29. 3
Japonya	98. 920. 000	48. 910. 000	49. 4	50. 320. 000	19. 490. 000	38. 7
Kanada	18. 238. 247	6. 510. 356	35. 7	9. 019. 354	1. 780. 585	19. 7
Kıbrıs	576. 101	235. 358	41. 5	291. 502	80. 114	27. 5
Mısır	25. 840. 789	7. 781. 957	30. 1	12. 848. 753	618. 196	4. 8
Norveç	3. 591. 234	1. 406. 358	39. 2	1. 801. 828	321. 483	17. 8
Pakistan	90. 282. 674	30. 205. 981	33. 5	42. 765. 184	3. 762. 493	8. 8
Türkiye	31. 391. 201	12. 591. 822	43. 3	15. 445. 439	5. 187. 262	33. 6
Yugoslavya	18. 549. 291	8. 340. 400	45. 0	9. 505. 867	2. 953. 165	31. 1
Yunanistan	8. 388. 553	3. 638. 601	43. 4	4. 296. 659	1. 193. 823	27. 8

KADIN İŞÇİLER

nüfusu içinde aktif kadın nüfusunda net bir değişiklik görülmemiş fakat 1901 ve 1954 yılları arasında istihdam edilen kadın sayısında yükselme olmuştur.

Birçok Avrupa ülkelerinde Avusturya, Belçika, Batı Almanya, İngiltere ve İtalya'da işgücü içinde kadınların oranında çok az değişiklikler olmasına rağmen, çalışan kadın miktarında bilhassa son yıllarda dikkate değer yükselmeler görülmüştür.

Örneğin, İngiltere'de işgücünün 3/1 ü, İtalya'da %27'si, Hollanda'da %22'si kadınlardan meydana gelmiştir.

Danimarka'da bu oran 1/3 ün üzerinde, olup Norveç'te aşağı yukarı 1/4 civarındadır.

Rusya'da ve Doğu Avrupa ülkelerinde kadınların istihdamında önemli artışlar olmuştur. Bu ülkelerde kadınlar tüm işgücünün 2/5 ini meydana getirirler. Rusya'da tüm işgücünün aşağı yukarı yarısı kadındır.

Japonya'da işgücü içinde kadınların oranı 1950 ile 1960 arasında aşağı yukarı aynı kalmıştır. (%40)

DÜNYANIN BELLİ BAŞLI BÖLGELERİNDE KADINLARIN EKONOMİK FAALİYETE KATILMA DURUMLARI (1960)

B ö l g e	Toplam kadın nüfus içinde iktisaden aktif kadın nüfusu %	Toplam iktisaden aktif nüfus içinde kadın işçi nüfusu %
Dünya	27	33
Afrika	24	30
Asya	26	30
Batı Avrupa	29	33
Doğu Avrupa	40	42
Güney Avrupa	20	25
Kuzey Amerika	26	33
Lâtin Amerika	14	20
S. S. C. B.	41	48
Okyanusya	19	23

Gelişmekte olan ülkelerin bir çoğunda kadınlar artan oranlarda istihdam edilmektedir. Örneğin Hindistan'da kadınlar hergün artan oranlarda iş hayatında yer almaktadırlar ve işgücü içinde kadınların oranı 1951—1961 arasında %23'ten %28'e yükselmiştir.

20. yüzyılda kadınların ekonomik hayata katkılarında bazı nüanslar görülmüştür. Katkı oranı Kanada, Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerde yükselirken, diğer ülkelerde aynı düzeyde kalmıştır. İtalya ve Fransa'da ise kadınların katkı oranında düşme dikkati çeker. Son asrın ikinci yarısı için şöyle bir genellemeye varılabilir: Bu devrede görülen en büyük değişiklik kadınların ekonomik hayata katkılarında görülen artıştan çok ekonomik hayata girişlerinin karakterinde görülen değişikliktir. Şöyle ki, tarım dışı sektörlerde çalışan kadınların miktar ve oranı artarken, tarım sektöründe bu miktar ve oranda küçük bir azalma görülmektedir.

ILO'nun Kadınların istihdamına ilişkin standartları

Uluslararası Çalışma Teşkilâtı, değişen dünya içinde kadın işçilerin ihtiyaçlarına daima cevap verebilecek nitelikte çalışmalar yapan ve kararlar alan bir teşkilâttir. Bu teşkilât erkekler kadar ve hattâ bazı konularda onlardan daha da fazla olarak kadınların çalışma sorunlarına değinmiş ve kadının analık hali ile istihdam ve mesleğinde fırsat eşitliği ve eşit muameleye tutulmasını esas almıştır.

ILO'nun kadın işçiler hakkında kabul ettiği standartlar şu şekilde özetlenebilir.

ANALIĞIN KORUNMASI

Çalışan kadınların analık fonksiyonu ile ilgili korunması ILO tarafından ilk defa 1919 yılında kabul edilmiştir. Bu karar endüstri ve ticaret sahasında çalışan kadın işçileri kapsamak üzere alınmış ve endüstri ve ticaretin hangi noktada tarımdan ayrılacağı konusu ilgili ülkelere bırakılmıştır. 1921'de alınan kararla benzer bir himaye tarımsal işletmelerde çalışan ücretli kadın işçilere tanınmıştır.

ILO'nun 1952'de aldığı karar çok daha kapsamlıdır. 1919 yılında alınan karar gibi endüstriyel işletmeleri kapsadığı gibi tarımsal ve endüstriyel olmayan işletmeleri de kapsamıştır. Şöyle ki, posta telefon, telgraf gibi haberleşme hizmetlerinde, ofislerde gazete işletmeleri, otel, lokanta ve bunun gibi iş yerleri ile, hastahane tiyatro işlerinde çalışanlar bu karar kapsamına alınmıştır. Ancak bu kararın herhangi bir ülke tarafından tasdik edilmesinde kapsam dar tutulabilmekte ve bazı tarımsal işler ile ev işlerinde çalışan kişiler bu karardan istisna edilebilmektedir.

ÇEŞİTLİ ÜLKELERDE ÇALIŞAN KADINLARIN FAALİYET KOLLARI BAKIMINDAN DAĞILIMI

Memleket	İktisaden olan Kadın Nüfusu	Ziraat. Orman Avcılık Balıkçılık	Maden	İmalat	İnşaat	Elektrik Su ve Sıhhi Hizmetleri	Ticaret	Nakliye Ardıye Haberleşme	Hizmetler	Tarif edile- meyen faaliyetler	İşsizler
Mısır	618,196	270,602	122	24,526	585	277	37,644	2,474	241,049	41,917	
Honduras	73,271	3,608	21	12,788	110	42	9,066	539	42,611	4,486	
Hindistan	53,504,735	48,976,239	171,557	4,857,410	242,710	157,384	819,854	65,640	3504,433	709,508	
İran	575,631	143,231	362	277,802	1,436	309	3,573	1,187	140,615	4,820	2,296
Irak	71,875	15,313	102	12,476	448	87	2,172	444	19,449	21,384	
İsrail	196,520	18,245	215	28,185	1815	785	22,310	4,665	94,870	9,565	15,865
Japonya	18,784,877	6,033,698	36,904	4,006,645	397,999	25,699	4,354,230	403,877	3,309,845	10,556	205414
Pakistan	3,762,493	3,219,276	259	258,646	4,460	105	30,553	2,870	239,880	1,162	5,282
Avusturya	1,359,886	407,180	3,482	341,545	19,194	3,560	188,552	24,657	354,436	1,7280	
Belçika	1,183,230	54,589	1,120	315,232	8,312	1,745	252,761	21,584	492,727	18,888	16,272
Danimarka	646,123	34,580	79	153,678	3,517	852	120,234	24,189	305,558	3,436	
İspanya	2,901,800	840,500	3,200	736,200	13,100	4,300	485,000	42,800	771,400	5,300	
B. Almanya	9,797,000	1479,000	28,000	3,137,000	119,000	28,000	2,042,000	251,000	2,681,000	33,000	
Lüksemburg	35,498	5,196	28	4,427	371	41	8,807	740	15,767	21	
Norveç	321,483	12,700	213	6,7693	2,249	1,033	73,936	20,038	143,292	274	
Hollanda	928,115	40,549	1,160	208,689	5,413	2,122	222,459	21,148	430,352	2,223	
İsviçre	756,416	22,887	123	273,811	5,122	1,108	149,238	16,086	286,240		1,803
İsveç	966,027	38,865	1,333	247,743	9,621	3,128	209,366	43,321	410,094	2,556	
Türkiye	5,187,262	4,885,754	602	74,611	602	300	21,157	5,917	103,489	94,830	
Avustralya	1,053,169	39,156	1460	253,208	7,239	5,644	289,920	36,789	397,449	28,304	

KADIN İŞÇİLER

22 ülke tarafından kabul edilen 1919 kararı ile 8 ülke tarafından kabul edilen 1952 kararı asgari olarak şu hususların bütün çalışan kadınlara yaş, milliyet, ırk, din ve medeni durum gözetilmeksizin uygulanmasını esas almıştır.

a) Doğumdan sonra 6 haftalık (1952 kararında en az 6 hafta) mecburi bir izin süresi,

b) Kadına 6 hafta daha izin verilmesi ki, 1919 kararında bu süre doğumdan önce, ondan sonra alınan bir kararda ya doğumdan önce veya (a) şıkkında adı geçen mecburi süreden sonra, veyahut da kısmen doğumdan önce, kısmen doğumdan sonra olmaktadır,

c) a ve b şıklarındaki izin süresince anne ve çocuğun tam ve sıhhatli bakımını sağlayacak yardımların sigorta ve kamu fonlarından sağlanması,

d) Yetişmiş bir ebe veya doktor tarafından tıbbi bakım,

e) Annenin çocuğuna bakabilmesi için işine ara verebilmesi imkânı,

f) Kadın işçinin doğumdan önceki veya sonraki izin süresinde veya doğum veya hamilelikte vukua gelen bir hastalık dolayısıyla alınan izin süresinde işinden çıkarılma yasağı.

1952 kararına ek olan «Analgı Himaye» sözleşmesi analık halinde iznin yekûn 14 haftaya kadar uzatılabileceği daha fazla para yardımı ve daha kapsamlı tıbbi yardım yapılması, çocuk bakımı ve süt temini için kolaylıklar, hamilelik süresince iş güvenliğinin sağlanması, konularını içine almıştır. Diğer taraftan aynı sözleşme analık süresince çalışan kadının sıhhatini korumak yönünden gece çalışması ve fazla mesaiyi yasaklayacak tavsiyelerde bulunmuş, ayrıca hamile veya analık halinde bulunan kadınların ücret kaybı olmaksızın daha hafif işlerde çalışmasının gerektiğini ortaya koymuştur.

GECE ÇALIŞMASI

Kadınların gece çalışmamaları ILO'nun dört kararı ile düzenlenmiştir. Birinci karar 1919'da alınmış, 1921 de tarım kesiminde çalışan kadınların gece çalışmamaları düzenlenmiş, 1934 ve 1948'de ise 1919 kararı yenilenmiştir. 1919 kararı 54 ülke, 1934 kararı 36 ülke 1948 kararı ise 36 ülke tarafından onaylanmıştır.

Bütün bu kararlar kadınların hiçbir fark gözetilmeksizin gece çalışmamaları prensibini ortaya koymuştur. Kararlar arasındaki farklılık sadece «gece» süresinin hangi saatler arasında olduğudur. 1919 kararına göre gece süresi 11 saat kabul edilmiş olup akşam 10'dan sabah 5'e kadar olan süreyi kapsamak

üzere tesbit edilecek bir süredir. 1934 sözleşmesi ile bu sürenin akşam 11'den sabah 6'ya kadar olan süreyi kapsamı zorunlu görülmüştür. 1948 kararına göre daha kati bir tanımlama yapılmış ve gece süresi birbirini takip eden 11 saat olarak kabul edilmiş ve asgari 7 saatin saat akşam 10'la sabah 7 arasına rastlaması esas alınmıştır.

SAĞLIĞA AYKIRI İSTİHDAM

Kadınların yer altında çalışmamaları 1938 yılındaki bir kararla düzenlenmiştir. Yaşı ne olursa olsun hiç bir kadının yer altında çalıştırılmıyacağı prensibini kabul eden karar, Türkiye dahil 65 ülke tarafından onaylanmıştır. Ancak milli kanun ve tüzüklerle kadınların yönetim ile ilgili görevler almaları, sağlık hizmetlerinde çalışmaları veya yer altında eğitim görmek maksadıyla veya kısa bir süre bulunmaları halinde, yeraltında çalışmaktan istisna edici hükümler konulabilmektedir.

1921 yılındaki «Beyaz Kurşun» sözleşmesi ile beyaz kurşun kullanılan işyerlerinde kadınların çalışması yasak edilmiş ve bu karar 45 ülke tarafından kabul edilmiştir. Buna ek olarak kadın ve çocuklar için kurşun zehirlenmesi hakkında 1919 da bir karar alınmış ve bu kararda analık halinde kadınların çinko ve kurşun kullanılan işyerlerinde istihdam edilmesi yasaklanmıştır.

1960'da alınan radyasyondan korunma kararı ise, kadınların yüksek radyasyon tehlikesine maruz kalmamaları için gerekli çalışmanın yapılması ve tedavilerinin sağlanmasını öngörmektedir.

REFAH KOLAYLIKLARI VE ÖNLEYİCİ SAĞLIK TEDBİRLERİ

1956 tarihli refahı artırma tedbirleri kararı bütün işçiler için beslenme, istirahat, eğlence ve ulaştırma kolaylıkları sağlanması prensiplerini getirmiş, özellikle kadınlar için 2 tavsiyede bulunmuştur. Bu tavsiyelerden birincisi kadın ve genç işçilerin işlerini aksatmaksızın oturarak işlerini yapabilme imkânının sağlanması, ikincisi ise kadın işçilerin her türlü ihtiyacını karşılayacak istirahat odalarının teminidir.

1959 tarihli Mesleki Sağlık Hizmetleri Tavsiyesi ise kadınları da muhtevi olarak, önleyici olarak tıbbi muayenelerin belli devrelerde yapılmasını öngörür. Bu muayenelerin milli mevzuatla istihdam öncesinde, periyodik olarak ve özel durumlarda yapılması düzenlenmektedir.

KADIN İŞÇİLER

EŞİT ÜCRET

Uluslararası Çalışma Teşkilâtı eşit ücret prensibini pek çok karar ve çalışmalarında esas kabul etmiştir. 1919 Anayasasının önsözünde «eşit değerdeki işe eşit ücret» prensibine büyük ağırlıklar verilmiş ve 1948'deki değişikliğinde aynı prensip yer almıştır. Bu konudaki en mühim kararlardan birisi 1951 toplantısında kabul edilen eşit ücret sözleşmesi ve tavsiyesidir. Bu karar 44 ülke tarafından kabul edilmiş ve prensibin bütün işçileri kapsıyacağı ve eşit değerdeki iş için kadın erkek farkı gözetilmeksizin eşit ücret verileceği esas alınmıştır. Eşit ücret verme prensibi bir ülkede mevzuatla veya toplu iş sözleşmeleriyle yerleştirilebilir. Bu tesbitte her ülkenin koşulları esas alınabileceği gibi bir ülkenin bölgeleri ve işkolları da minimum eşit ücrette temel kabul edilebilir. Bu konuya değinen ILO'nun kararında ayrıca işçi işveren işbirliğine büyük önem verilmiş, eşit işe eşit ücret uygulamasında hükümetlerin bu teşkilâtlarla işbirliği yapması istenmiştir.

KADIN - ERKEK ARASINDA FARK GÖZETMEME

Kadınlara özel olarak tanınan bir takım koruyucu kararlar hariç tutulursa ILO prensip olarak kadın ve erkek işçi arasında ayırım yapılmamasını kabul etmiştir. İstihdam ve meslekte ayırım yapmamayı hedef alan 1958 sözleşmesi her ülkede kadın ve erkek işçilere eşit iş imkânı yaratılması eşit eğitim yapılması ve diğer her türlü haktan erkek ve kadın işçilerin eşit olarak yararlanmasını ortaya koymuş ve 39 ülke tarafından onaylanmıştır. Bu ülkeler ayrıca bu politikanın kabulü için işçi ve işverenlerle işbirliği yapmayı, bu hususta kanun tedvini ile eğitim programları kurmayı ve geliştirmeyi, politika ile uyuşmayan idari davranışları ortadan kaldırmayı kabul etmişlerdir.

Uluslararası Çalışma Teşkilâtının konu ile ilgili bir diğer kararı 1939 yılında alınan mesleki eğitim tavsiyesidir. Bu karar erkek veya kadın işçilerin eşit olarak teknik veya mesleki eğitim görmelerini öngörmektedir. Bundan 11 yıl sonra alınan bir diğer kararla yetişkinler için eşit eğitim imkânlarının yaratılması karara bağlanmış 1956'da ise tarım sahasında çalışanlar için mesleki eğitim programları düzenlenmesi kabul edilmiştir. 1962'de alınan bir diğer kararla erkek kadın arasında farklılık gözetilmeksizin yapılacak eğitimin standartları belirlenmiştir.

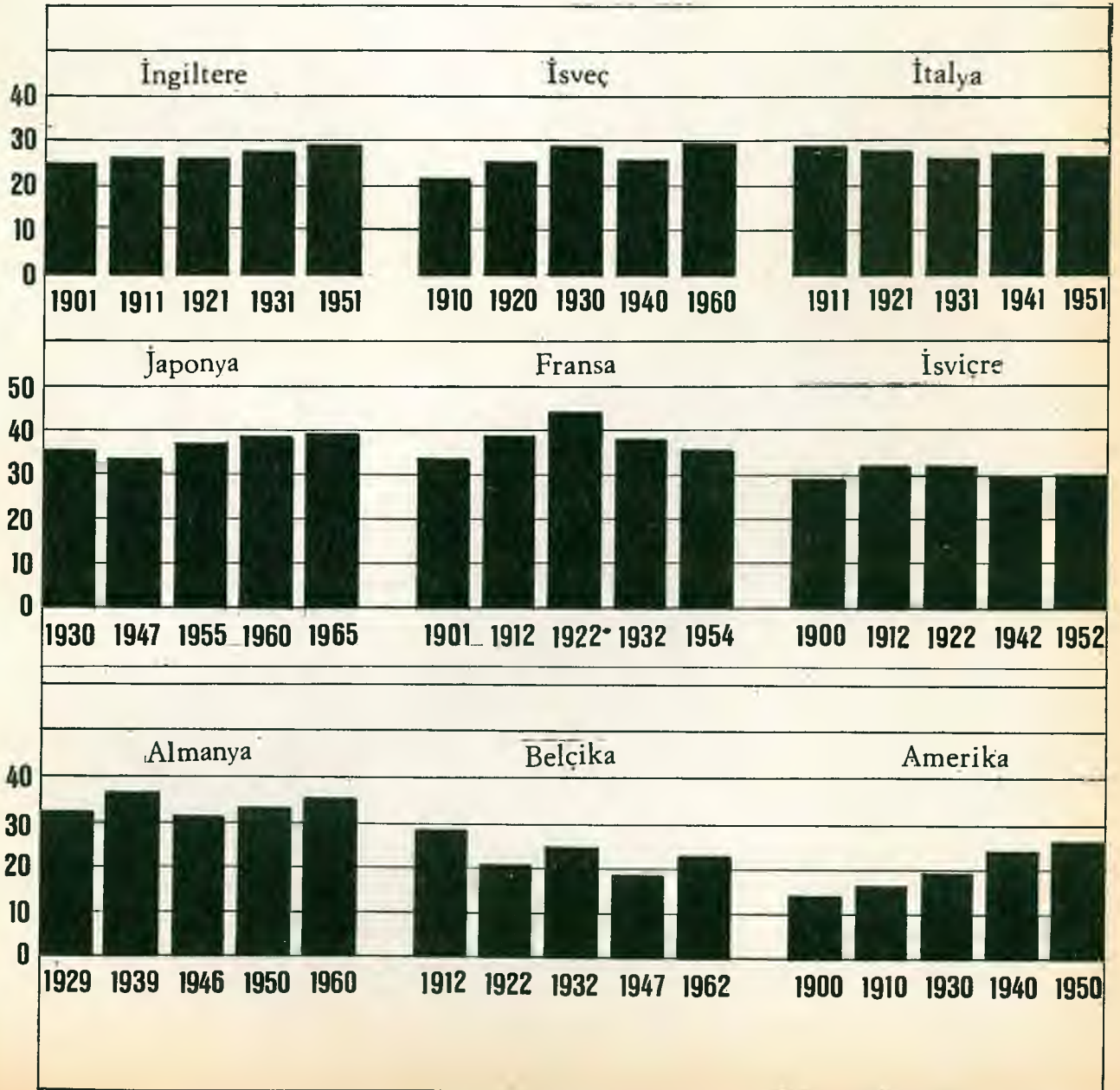
Diğer yandan 1948 yılındaki iş ve işçi bulma hizmetlerinde müracaatçılar arasında ırk, renk, cinsiyet ve inanç farkı göz - tilmeyeceği kabul edilmiştir.

Kadın işçilerin istihdamı ile ilgili bu standartlar çeşitli ülkelerde tadbikat bulmuş ve milli mevzuatla düzenlenmiştir. Amaç, erkek işçi kadar kadın işçinin de çalışma hayatına atılmasını ve eşit şartlarla istihdam, edilmesini terfiini ve eğitim görmesini sağlamaktır.

*(GELECEK SAYIMIZDA "ÜLKE-
MİZDE KADIN İŞÇİLERE MEV-
ZUAT ÇERÇEVESİNDE TANI-
NAN HAKLAR" YAZISI İLE
KADIN İŞÇİLER KO-
NUSUNA DEVAM EDECEĞİZ)*

KADIN İŞÇİLER

Çeşitli ülkelerde çalışan kadın sayısının kadın nüfusuna oranı (yüzde olarak)



Dakikalar



Sendikacılar



toplantısı...